

18. YÜZYILIN İLK YARISINDA BOZDOĞAN CEMAATLERİNİN DEMOGRAFİK VE EKONOMİK DURUMU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (1722 TARİHLİ TK.KKA.TD 130'a GÖRE)

Alpaslan DEMİR*

GİRİŞ

Türkler tarafından şahıs adı olarak da kullanılan¹ Bozdoğan kelimesi, gürz anlamında olup yaygın bir şekilde kullanılmıştır.² Araştırmamıza konu olan Bozdoğan cemaatinin bu ismi alması muhtemelen cemaatin başında Bozdoğan isimli bir aile yada boy beyinin bulunmasından kaynaklanmıştır. Zira, Karamanlı devletini anlatan Şikari tarihinde Bozdoğan, Hoca Yunus, Turgud vs. isimler aynı adları taşıyan cemaatlerin boy beyleri olarak zikredilmektedir.³

Karaman Oğulları döneminde sadece Bozdoğan oğulları diye geçen bu cemaat hakkında, bölgenin Osmanlı tarafından fethedilip tahrirlerinin yapılması ile birlikte daha kapsamlı bilgilere

---

* Arş.Gör., Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

¹ TK.KKA.TD.304, *Diyarbakır İcmal*, vrk 41 b; TK.KKA.TD.204, *Ruha İcmal*, vrk 89 a.

² Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, MEB yay., İstanbul, 1993, C.1, s.241; Şemseddin Sami, *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı yay., İstanbul, 1989, s.311.

³ Konya Halkevi Tarih ve Müze Komitesi Yayınları: Seri 1, Sayı 2, *Şikari'nin Karaman Oğulları Tarihi*, Yeni Kitab Basımevi, Konya, 1946, s.98, 154; Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler)*, Ana Yay., İstanbul, 1980, s.180, 367.

ulaşılabilir. 16. Yüzyılda Bozdoğan teşekkülleri,⁴ İçel sancağının Silifke ve Gülnar kazaları başta olmak üzere Mud, Ermenek ve Anamur'da kışlayıp daha çok göller yöresine kadar uzanan Batı Toroslarında yaylamaktaydılar. İçel Bozdoğan teşekküllerinin 1518 tarihinde vergi nüfusu toplam 1815 olup, 76744 akça vergi hasılına sahiptiler. 1530 yılında ise 2359 vergi hanesi karşılığında 90085 akça vergi ödedikleri tespit olunmaktadır. XVI. Yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde, 3177 neferen ve 126854 akça vergi hasılına ulaştıkları görülmektedir. 1584 tarihinde ise Bozdoğan teşekküllerinin 5383 nefereni ve 124953 akça vergi hasılı vardı.

17. Yüzyıldan itibaren Doğu Toroslara yönelen Bozdoğan teşekküllerinin büyük bir bölümünün kışlakları Karataş, Tarsus ve Adana'ya doğru kaymış ve adı geçen yerler 18. Yüzyılda Bozdoğan teşekküllerinin ağırlık merkezi haline gelmiştir. Bu cümleden olarak, Adana, Kozan, Kars-ı Maraş (Kadirli) bölgelerindeki yaylak ve kışlak sahaları Bozdoğanlıların yoğun olarak buldukları yerlerdir. Keza, 19. Yüzyılda Tarsus ve Adana konar göçerleri hakkında bilgi veren Langlois'in listesine⁵ bakıldığında artık Tarsus ve Adana Bozdoğan teşekküllerinin ağırlıklı olarak bulunduğu yerdir. Bundan dolayı, Kiepert'in haritasında Kozan'ın güney-batısı Bozdoğan bölgesi olarak gösterilmiştir.⁶ Bozdoğanlıların bu bölgedeki yaylak sahaları Erciyes ve Bey Dağlarıdır.

⁴ Bozdoğan teşekkülleri için bakınız Alpaslan Demir, *16. Yüzyılda İçel ve Çevresinde Bozdoğan Cemaati*, Ankara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, Ankara, 2000.

⁵ Faruk Sümer, *a.g.e.*, s. 628.

⁶ Provinces Asiatiques de L'empire Ottoman, Henri Kiepert, Berlin, 1884.

16. Yüzyıl Tahrir Defterlerine Göre Bozdoğan Teşekkülleri:

BOA.TD 83	BOA.TD 387	BOA.TD 272	TK.KKA.TD 128
Burhanlar	Burhanlar	Ak	Ahad
Bıçakçıyan	Bıçakçıyan	Bahaeddinlü	Ali Hoca
Bıçakçılar	Bıçakçılar	Bancarcı	Avcılar
Kara Cihanlar	Delüler (?)	Beğil	Bancarcı
Kara Kaya	Kara Cihanlar	Burhanlar	Beğil
Kara Ömerlü	Kara Kaya	Bıçakçıyan (=Eşen)	Burhanlar; Burhan
Karkun	Kara Ömerlü	Bıçakçılar	Bıçakçıyan (=Eşen); Kara Fakihler
Köseler	Karkun	Cabirlü	Bıçakçı; İlhan
Sendeller	Köseler	Civanlar	Cabir
	Sendeller	Esehanlar	Civanlar
		Evliya Çavuş	Ecalar
		Gömeç	Evliya Çavuş
		Kara Kayalu	Göynüklü
		Kara Ömerlü	Hacı Saidlü
		Kök Aşıklı	Kara Ömerlü
		Kömcü	Karkun (=Kargucak)
		Köselü	Köse; Köseler; Gedik Hacılı
		Sabacalu	Küçük Aşıklı
		Saru Tane	Kulaklı
		İncirci (=Kara Bozdoğan)	Nalcılar; Nalcı Hasan
		İlkümlü	Sendil
			İncirci (=Kara Bozdoğan)

83-387-272-128	83-387	83-387-272	272-128	272	128
Burhanlar	Kara Cihanlar	Kara Kaya(lu)	Bancarcı	Ak	Ahad
Bıçakçıyan			Beğil	Bahaeddinlü	Ali Hoca
Bıçakçılar			Civanlar	Esehanlar	Avcılar
Kara Ömerlü			Evliya Çavuş	Gömeç	Kara Fakihler
Karkun			İncirci	Kömcü	İlhan
Köseler			Cabir(lü)	Saru Tane	Ecalar
Sendeller				İlkümlü	Göynüklü
				Kök Aşıklı	Hacı Saidlü
				Sabacalu	Gedik Hacılı
					Küçük Aşıklı
					Kulaklı
					Nalcılar
					Nalcı Hasan

1584 tarihli deftere göre tespit edilen Bozdoğan'a bağlı cemaat sayısı 22'dir. (17 Ramazan 1134) Temmuz 1722⁷ tarihli Bozdoğan Tahrir defterinde⁸ ise 58 cemaate ulaştıkları tespit olunmaktadır.⁹ Cemaat sayısındaki artışa gelince; bu husus artan nüfus yanında Osmanlı Devleti'nin uyguladığı iskan ve sürgün siyasetinin¹⁰ de bir sonucudur. Bir ölçüde bunların bölünüp dağılmaları cemaatlerin isimlerine de yansımıştır. 16. Yüzyıldaki mevcut teşekküllerin içinden çıkmalarına rağmen buldukları yeni bölgede yaptıkları iş veya kethüda yada boy beylerinin isimleri ile anılmaya başlamışlardır.

TK.KKA.TD 130'a (1722 Tarihli) Göre Bozdoğan Teşekkülleri:

1. Aşıklı

Aşıklı ana cemaati Gülnar'da bulunmaktadır. Defterde verilen bilgiye göre, kışlakları Küre¹¹ denilen bir mahal, yaylakları ise Yelli Yel'dir. Bu cemaat için "Dua Gazel Seydi evladiyuz deyu mülük hassına mu'af ve dua guy kayd imişdir deyu bir kimesneye bir şey verdikleri yoğimiş" şeklinde bir kayıt düşülmüştür. Cemaat 20 nefer, 9 mücerred olarak kayıtlıdır. 3.407 koyunları ve 79 develeri mevcuttur.¹² TD 130'da Aşıklı cemaatini iki yerde de perakende olarak görmekteyiz. Nefs-i medine-i Karaman'da perakende olanlar 2 bennak nefere sahipken¹³ Sinanlı kazasına

⁷ TK.KKA.TD 103 numara olarak kayıtlı ve Hicri Safer 1135 (Kasım 1722) tarihli bir diğer Bozdoğan defteri daha bulunmaktadır ve bu defter Temmuz 1722 tarihli defterin devamı niteliğinde olup Kütahya, Denizli, Balıkesir, Hamid, Manisa, Aydın Hüdavendigar kazalarında sakin Bozdoğan teşekkülleri ile ilgilidir. Bkz. M. Akif Erdoğan, "18. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Anadolu'da Bozdoğan Yörükleri", *X. Milli Türkoloji Kongresi*, 25-27 Eylül, 1998 (Henüz basılı değildir).

⁸ Ankara'da Tapu-Kadaastro Genel Müdürlüğü Kuyüd-ı Kadime Arşivi'nde vakf-ı cedfdler arasında 11 nolu gözde 130 numara ile kayıtlı olup, Bozdoğan cemaatine ait bir yörük defteridir. Defter H. Ramazan 1134 (M. Temmuz 1722) tarihli olup 49 varaktır.

⁹ Bkz. TK.KKA.TD 128 ve TK.KKA.TD 130.

¹⁰ Geniş bilgi için bkz. Cengiz Orhonlu, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskanı*, Eren yay., İstanbul, 1987; Yusuf Halaçoğlu, *XVIII. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunun İskân Siyaseti ve Aşiretlerin Yerleştirilmesi*, TTK. yay., Ankara, 1997.

¹¹ 1551'de bu köyde Burhanlar cemaati bulunmaktadır. Bkz. BOA.TD 272, s. 319.

¹² TK.KKA.TD 130, vrk 26 a.

¹³ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

bağlı Emsi köyündeki perakendenin ise 3 bennâk nefer ile 30 ganem, 2 develeri mevcuttur.¹⁴

Aşıklı cemaatinin söz konusu TD 130 Bozdoğan defterine göre toplam 25 bennâk ve 9 mücerred nefer ile 3437 koyun ve 81 develeri mevcuttur.

2. Şeyhli (Nâm-ı diğer Ağızcı Uşakları)

Diğer ismi Ağızcı Uşakları olan Şeyhli cemaati aslen İçil'e bağlı Gülnar kazasından olup uzun bir süre önce Hayr Fendili cemaati ile birlikte bu mahali terk ederek Sis sancağına gelmiş ve Kara Boza (Kara Yüre), Çatakçı ve İncek (İmek) mahallerini mülk edinmişlerdir. Daha sonra Şeyhli cemaati, bu bölgeyi de terk ederek Hamid sancağında, Alaiyye sancağında, Kara Ağaç kazasında ve Manavgad'da kışlamaya, Akşehir üstünde Ketenlik denilen mahalde ise yaylamaya başlamıştır.¹⁵ 1519 (BOA.TD 69), 1523-1524 (BOA.TD 450), 1525-1526 (BOA.TD 969) tarihli tahrir defterlerinde Şeyhli cemaatine rastlamamız cemaatin en azından 1519 yılından önce bölgeye geldiğini, 1536-1537 (BOA.TD 178) tarihli defterde ise cemaate ait kayıt bulunmaması¹⁶ ise bu tarihlerde bölgeyi terk ederek Hamid sancağına gittiğini göstermektedir. Seyyid¹⁷ olduklarına dair ellerinde hüccet bulunan

¹⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 39 b.

¹⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 48 a.

¹⁶ Yusuf Halaçoğlu, "Tapu-Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılın İlk Yarısında Sis (Kozan) Sancağı", *Tarih Dergisi*, 32, 1979, s. 865.

¹⁷ Seyyidlikle ilgili olarak Bkz., Hasan Yüksel, "Osmanlı Toplumunda Sâdât-ı Kirâm", *Uluslar Arası Osmanlı Tarihi Sempozyumu Bildirileri*, (Henüz Yayınlanmamıştır), 8-10 Nisan 1999, İzmir, s. 341-361. Genel anlamda, Türkmen guruplarının "seyyid" olması tartışma konusudur. Fakat, bu konuda, Prof. Dr. Alemdar Yalçın ve Uzman Hacı Yılmaz tarafından yayınlanan bir makalede verilen bilgiler konuya açıklık getirmektedir. Adı geçen makalede Şeyh Hasan Ocağı belgelerine dayanılarak şöyle bir açıklama yapılmaktadır; "Şeyh Hasan Ocağı ile ilgili olarak bize gelen belgelerin, Seyyidlik kavramının da mantıki açıklamasını yapan ilk belgeler olduğunu söyleyebiliriz. Zaman zaman televizyonlarda ve kamuoyu önünde yapılan tartışmalarda, Seyyidlerin hem Arap, hem de seyyid soylu, aynı zamanda Türk olduklarını söylemeleri ciddi bir çelişki yaratıyordu. Bilgi eksikliğine dayanan bu tartışmalar günümüzde de sürmektedir. Oysa ocakların şu ana kadar elimize geçen şecereleri, berat ve icazetleri göstermektedir ki, Horasan üzerinden Anadolu'ya gelen seyyidlik kurumu, Emevi ve Abbasi döneminde sıkı takip altında bulunan, Hz. Hüseyin soyundan gelen ve Ehl-i Beyt olarak kabul edilen, kadın veya erkekleri himaye eden Türkmen oymaklarının, kız alıp kız vermesi yoluyla oluşmuştur." Bakınız Alemdar Yalçın-Hacı Yılmaz; "Kargın Ocaklı

Şeyhli cemaati 52 nefer olarak kaydedilmiş fakat bu 52 neferden 7 tanesi seyyid olarak yazılmamasına rağmen bu yekun kısmında belirtilmemiştir.¹⁸ Ağızcı Uşakları bir yerde ise Kara Hacılı cemaati ile birlikte perakende olarak yazılmıştır. 6 bennak, 3 mücerred neferden kaçının hangi cemaate ait olduğuna dair bir kayıt mevcut değildir. Selendi kazasında sakin bu cemaatlere ait ayrıca 848 koyun ve 33 deve kayıtlıdır.¹⁹ Ağızcı Uşakları cemaatine ait bir diğer perakende ise Selendi ahali ile yaylamaktadır. 10 nefer kayıtlı perakendenin tamamı seyyid olarak yazılmış ve ellerinde İstanbul nâkibü'l-eşrâfından alınmış hüccet bulunmaktadır. Bu perakendelere ait 324 koyun, 16 deve bulunmaktadır.²⁰ Akşehir'de sakin 8 bennak nefer yörük perakendesinin de 1 neferi Şeyhli cemaatine aittir -geri kalan 7 nefer ise Kara Hacılı cemaatine aittir-. Ayrıca yekun kaydına dahil edilmemiş 1 neferi seyyid 1 neferi bennak olmak üzere Şeyhli cemaatinin 2 neferi daha vardır.²¹ Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır ki Selendi kazasında olduğu gibi Akşehir kazasında da Şeyhli cemaati Kara Hacılı cemaati ile birlikte tahrir edilmiştir. Son olarak Şeyhli cemaatinin İshaklı kazasında Kızıl Aşuklı cemaati perakendeleri ile birlikte yazıldığını görmekteyiz. 3 bennak 1 mücerred neferlik kaydın sadece 1 bennak neferi Şeyhli cemaatine aittir.²²

TD 130'da Şeyhli ya da diğer adıyla Ağızcı Uşakları cemaatine ait 66 bennak nefer, 3440 koyun ve 72 deve mevcuttur. Yalnız buna Kara Hacılı cemaati ile birlikte yazıldığı ve her hangi bir yekun ayrımı yapamadığımız 6 bennak, 3 mücerred nefer ile 848 koyun, 33 deve dahil edilmemiştir.

Boyu İle İlgili Yeni Belgeler", *Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, Yıl 8, Sayı 21, Ankara, Bahar 2002. Konumuz olan Bozdoğan teşekküllerinden bazıları TD 130 nolu defterde seyyid olarak yazılıdır. Bizim burada dikkat çekmek istediğimiz nokta, 16. Yüzyıl kayıtlarında Bozdoğan teşekküllerinden hiçbirinin seyyid olarak kaydedilmemiş olmasıdır.

¹⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 48 a.

¹⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 35 b.

²⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 35 b.

²¹ TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

²² TK.KKA.TD 130, vrk 48 a.

3. Bağatlu

Bağatlu cemaati, TD 130'da tek bir yerde perakende olarak geçmektedir. Cemaat yörük olarak kaydedilmiřtir²³ fakat altına düşülen kayıttan²⁴ anlaşıldığı üzere aslında cemaattir. Bağatlu perakendesinin bağlı olduğu ana cemaat Gülnar kazasının Kaya Başı karyesinde bulunmaktadır. Perakendenin bir kısmı İçel'de diğer bir kısmı ise Tarsus'ta kışlamakta, yaylak olarak ise bazı diğer cemaatlerle beraber Bulgar Dağını kullanmaktadır. Cemaatin 32 bennak, 2 mücerred neferi vardır ve 2.650 koyun, 43 deve kayıtlıdır.²⁵

4. Bahşayış / Bahşişli

Bahşayış cemaatinin ana teşekkülü İçel'e bağlı Anamur kazasında sakindir. Ana cemaate ait 86 bennak, 50 mücerred nefer bulunmaktadır. Cemaatin koyun sayısı 4.829, deve sayısı ise 50'dir.²⁶ Bu kayıt dışında üç yerde perakende olarak kaydedilmiştir. Selendi kazasında bulunan cemaat perakendesi Bahřiřli²⁷ olarak yazılmasına rağmen düşülen kayıttan²⁸ Bahşayış cemaati reayası olduğu belirtilmiştir. Selendi kazasında bulunan cemaat perakendesi 7 bennak 3 mücerred neferdir. Bahşişli cemaatinin koyun sayısı 361, deve sayısı 14'dr.²⁹ Bahşayış cemaatinin diğer iki perakendesinden 5 nefere sahip ilk perakende Aladağ'a bağlı Kızıl Alan karyesinde oturmakta ve 32 koyunu vardır.³⁰ 1 mücerred nefere sahip ikinci perakendenin sakin olduğu muhit ise yine Aladağ'a bağlı ukur Bağ karyesidir.³¹ Ayrıca cemaate tâbi sâdât

²³ Perâkende-i yörükân-ı Bağatlu.

²⁴ Perâkende-i mezbûr an asl cema'at olub ve İÇİL sancağında GÜLNAR kazasında KAYA BAŞI tımarı aklmında perâkende olub bir mikdarı İÇİL'de ve bir mikdarı TARSUS'da kışlayub sair cema'at-ı yörükân ile karışub BULGAR vesair yaylakda yaylarlar.

²⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 16 b.

²⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 32 b.

²⁷ Perâkende-i cema'at-i Bahşişli sâkin Selendi.

²⁸ Blda tahrİR olunan Bahşayış cema'ati reayasındandır Selendi kazasında sakinlerdir.

²⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

³⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 37 b.

³¹ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

ayrı olarak yazılmıştır. Sakin oldukları yer belirtilmemiş ve 22 seyyid neferi olan Bahşayış cemaati 875 koyun, 7 deve sahibidir.³²

Bahşayış cemaatinin toplam yekunu 130 nolu Bozdoğan defterinde 120 bennak, 54 mücerred ve 6097 koyun, 71 devedir.

5. *Bilici Fakih Köseler*

Bilici Fakih Köseler cemaati defterde tek bir yerde geçmektedir. Cemaat, İçel sancağının Gülnar kazasına bağlı Kesik Söğüd adlı bir mahali terk ederek Tarsus sancağına bağlı Kusun kazasına gelmiş ve burayı kışlak edinmiştir. Cemaatin yaylak olarak kullandığı yer ise Bulgar Dağıdır. Bilici Fakih Köseler cemaati 32 bennak, 25 mücerred nefer olarak kaydedilmiştir. Sahip oldukları koyun sayısı 1451, deve sayısı ise 51'dir.³³

6. *Burhan/lı (nâm-ı diğer Abdulahad Oğlu)*

a) *Hızırlar*

b) *Eski Yörük (nâm-ı diğer Abdulhayy)*

Burhan cemaati İçil'in Silifke kazasında sakindir. Cemaatin asıl vatani Gülnar kazası iken burayı terk eden Burhan cemaati Silifke'de Güney Kenise'ye yerleşmiş ve yine Silifke'ye bağlı Büyük Susam isimli mahali kışlak edinmiştir. 54 bennak, 22 mücerred nefere sahip cemaatin 2607 koyun ile 103 devesi vardır.³⁴ Selendi kazasında bulunan cemaat perakendesinin ise 5 bennak, 4 mücerred, 464 koyun ve 4 devesi bulunuyordu.³⁵ Cemaate ait Aladağ'ın Akın köyünde 13 bennak nefer, 530 koyun, 4 deve; Bıçakçı Köprüsü'nde ise 9 bennak, 1 mücerred, 534 koyun, 7 deve kaydı vardır.³⁶ Nefs-i medine-i Karaman'da iki ayrı kayıta toplam 8 nefer Burhan cemaatine tabidir.³⁷ TD 130'da bulunan 1140 tarihli bir eke göre Burhanlar cemaatine tabi olan bir gurup kışlaklarında Burhanlar yaylaklarında Hızırlar şeklinde iki kere kaydedilmiştir.

³² TK.KKA.TD 130, vrk 33 b.

³³ TK.KKA.TD 130, vrk 9 a.

³⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 17 b.

³⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

³⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

³⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

Dolayısıyla defterde geçen Hızırlar cemaati aslında Burhanlar cemaatidir. Bu gurup daha önce İçil'in Ovacık³⁸ nam mahallinde yaşarlarken burayı terk ederek Tarsus sancağına bağlı Kusun kazasında Kara Körde isimli mahale gelmişlerdir. İçil tımarı reayası aklâmındandırlar ve yaylakları Bulgar Dağında Gümüş nam mahaldir.³⁹ Hızırlar diye geçen grubun perakendelerinin sakin oldukları mahal belirtilmemesine rağmen muhtemelen Kusun kazası bunların da sakin oldukları yerdir. 6 bennak, 4 mücerred nefere sahip perakendenin 450 koyun ve 13 devesi mevcuttur.⁴⁰ Bazı kayıtlarda Burhan cemaatinin diğer isminin Abdulahad Oğlu olarak geçtiğini görmekteyiz. Bu guruplar aslen İçil tımarı aklâmından olup Çeribaşoğlu Hasan isimli kişinin tımar reayasıydı. Fakat uzun süre önce “perakende ve perişan” eski vatanlarını terk ederek Adana sancağına gelmişler ve burada Çakır nam mahali kışlak, Aksaray'da bulunan Hasan Dağını da yaylak olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu gurup ise 44 bennak, 28 mücerred nefer ve 2877 koyun, 83 deveye sahiptir.⁴¹ Sakin olduğu yer belirtilmemiş bu gurubun perakendelerine ait 32 bennak, 10 mücerred nefer ile 1403 koyun, 34 develik bir yekun kaydı vardır.⁴² Tarsus'un Yortan nam mahallinde bulunan bir yörük perakendesinin içerisinde de 1 bennak nefer Abdulahad'a tabidir.⁴³ Kusun'da sakin Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı perakendeleri içerisinde Burhan ve Abdulahad'a tabi neferler vardı. Burhan'a ait 1 bennak nefer, 50 koyun, 2 deve; Abdulahad'a ait 2 bennak nefer, 80 koyun ve 3 deve kaydı bulunuyordu.⁴⁴ Abdulahad Oğlu'na tabi bir gurup ise seyyid olarak kaydedilmiş ve Zamantı'da sakindir. Toplam 8 nefere sahip olan cemaat perakendesinin yekunda belirtilmemesine rağmen sadece 6 neferi seyyid olarak yazılmış

³⁸ 1551 tarihli *BOA.TD 272* İçel tapu tahrir defterine göre Burhan cemaatinin Ovacık köyünde 46 neferlik nüfusu mevcuttu, s. 319: “Der karye-i Ovacık tâbi’-i kaza-i Gülnar an cemaat-i Burhanlar el-mezbûr tetimme-i yörükân-ı Bozdoğan an muzâfât-ı kaza-i Silifke”; 1584 tarihli *TK.KKA.TD 128* İçel tapu tahrir defterinde ise yine aynı köyde 151 neferlik kayıt vardı, vrk 783 b-785 a: “Cemaat-i Burhanlar an cemaat-i Bozdoğan der karye-i Ovacık tâbi’-i Gülnar an cemaat-i m.”

³⁹ *TK.KKA.TD 130*, vrk 9 b.

⁴⁰ *TK.KKA.TD 130*, vrk 10 a.

⁴¹ *TK.KKA.TD 130*, vrk 5 b.

⁴² *TK.KKA.TD 130*, vrk 6 a.

⁴³ *TK.KKA.TD 130*, vrk 15 a.

⁴⁴ *TK.KKA.TD 130*, vrk 15 b.

geriye kalan iki neferin 1'i bennak, 1'i mücerreddir. Sadâttan olan gurubun koyun sayısı 740, deve sayısı ise 14'dür.⁴⁵

TD 130'da Eski Yörük cemaatine ait kayıtlar da bulunmaktadır. Burhan cemaatine tabi olan Eski Yörük cemaati kayıtlarının tamamı defterde perakende olarak yazılıdır. Beyşehir livasına bağlı Yeni Şar'da sakin olanların 2 bennak nefer, 250 koyunu; Eğridir kazasındaki perakendenin 4 bennak nefer, 300 koyunu⁴⁶; Manavgat kazasında sakin olan perakendelerin ise 22 bennak, 8 mücerred ve 730 koyun, 6 develeri vardır. Fakat bu yekuna daha sonra Eski Yörük ile birlikte sakin olan Varsak cemaatine ait 2 bennak nefer ile 10 deve eklenmiştir.⁴⁷ Varsak cemaatinin Bozdoğan teşekküllerinden ayrı bir grup olduğunu bilmemize rağmen, daha önce 16. Yüzyılda Bozdoğan cemaati hakkında yaptığımız çalışma sırasında Varsak cemaati kayıtları içinde yazılmış Bozdoğan kaydına rastlamıştık.⁴⁸ Bu durum Osmanlının, perakende olmuş az sayıdaki cemaatin farklı bir teşekküle de bağlı olsa bulunduğu yerdeki bir cemaate bağlayarak onları başı boş hareketlerden sakındırma ve alacağı vergiyi düzene sokma amacından kaynaklanmış olabilir. Eski Yörük'e bağlı bir diğer perakende ise Kara Hisar-ı Teke kazasında sakindir. 10 bennak nefer kaydı olmasına rağmen bunlardan 1 nefer Seydi Kubad cemaatine aittir.⁴⁹ Hamid livasının Yavlı kazasında sakin ve 13 bennak, 4 mücerred nefer sahibi Eski Yörük perakendesinin ise 1990 koyun ile 15 develeri mevcuttur.⁵⁰ Sakin olduğu yer belirtilmemiş bir başka perakendenin de 18 bennak, 2 mücerred neferi ve 520 koyun, 17 devesi vardır.⁵¹ Eski Yörük cemaatinin bir diğer isminin ise Abdulhaya olduğunu öğrenmekteyiz. Bu perakende, Kara Hisar kazasında sakindi. Perakendeye ait 38 nefer

⁴⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 6 b.

⁴⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

⁴⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 43 a.

⁴⁸ Bkz. TK.KKA.TD 107 Teke defteri vrk 18 b: Cemaat-i yörükân-ı Varsak ki vilâyet-i Karaman ..... (?) Cemaat-i Bozdoğan: Nefer, 328 ; Hâne, 158 ; Hâsıl (Boş);

Ayrıca bkz. Latif Armağan, "16. Yüzyılda Teke Sancağındaki Konar-göçerlerin Demografik Durumu Üzerine Bir Araştırma", *Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.19, S.30, Ankara, 1998, s. 15.

⁴⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 42 b.

⁵⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 42 b.

⁵¹ TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

yazılı olmasına rağmen bunların bennak yada mücerred olduklarına dair bir kayıt yoktur. Bu perakendelerin 4000 koyun ile 150 develeri olduğu yazılmıştır.⁵² 3 bennak ve 2 mücerred nefere sahip perakende ise Kaşıklı Coynak kazasında sakindi.⁵³ Alaiyye livasının İbradi kazasında ise iki Eski Yörük perakendesini sakindir. Bunlardan ilkinin 13 bennak, 1 mücerred nefer ile 630 koyun, 18 deve; ikincisinin ise 4 bennak, 3 mücerred nefer ve 60 koyun kayıtları vardır.⁵⁴ Sakin olduğu yer belirtilmemiş bir diğer perakendenin ise 4 bennak, 1 mücerred, 20 koyun, 3 deve yekunları vardır.⁵⁵ Bozkır kazasında ise beş perakende kaydı yazılmıştır. Bunlardan Dere köyünde 4 bennak nefer; Aruna köyünde 2 bennak nefer, 3 deve; Ak Kilise köyünde 1 bennak nefer; Subras köyünde 3 bennak nefer ve son olarak Dönlü karyesinde 3 bennak nefer bulunmaktadır.⁵⁶ TD 130'daki Eski Yörük ile ilgili son kayıt ise Pirlavgande kazasının Sazak köyünde 6 bennak nefer iledir.⁵⁷

Sonuç olarak, TD 130'da Burhan cemaatinin kendisine tabi olan obalarla birlikte toplam 364 bennak, 122 mücerred nefer ile 20774 koyun ve 559 deve kayıtları bulunmaktadır.

7. Cerban

Cemaat iki yerde perakende olarak geçmektedir. İlk olarak adının zikredildiği kayıta bulunduğu yer hakkında açık bir bilgi mevcut değildir. Fakat, Kütüklü cemaati yakınlarında sakini olduğu yazılıdır.⁵⁸ Kütüklü cemaati ise defterde iki yerde zikredilmekte ve buldukları yer olarak Eğridir'e bağlı Serpe⁵⁹ ile Şarab Hane⁶⁰ köyü gösterilir. Cerban perakendesinin bunlardan hangisinde kışladığı hakkında net bilgimiz olmasa da Eğridir kazası dahilinde olduğu bellidir. Zaten, Cerban'a ait ikinci perakende için de

⁵² TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

⁵³ TK.KKA.TD 130, vrk 41 b.

⁵⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 41 b.

⁵⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 40 b.

⁵⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 40 a.

⁵⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

⁵⁸ der nezd-i Kütüklü.

⁵⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 45 b.

⁶⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 46 a.

kışladığı yer belirtilmemiş sadece Eğridir kazasında sakin oldukları yazılmıştır.

Çerban perakendelerine ait ilk kayıta 2 bennak, 80 koyun ve 5 deve⁶¹, ikinci kayıta ise 6 bennak, 90 koyun⁶² olmak üzere toplam 8 bennak, 170 koyun ve 5 deve kayıtlıdır.

8. Çavuşlu

Çavuşlu cemaati Kusun kazasında sakindir fakat defterde verilen bilgiye göre cemaat İçil sancağına bağlı Silifke kazasından bu bölgeye gelmiştir. 27 bennak, 30 mücerrede sahip cemaatin yaylak alanı Bulgar Dağıdır ve 1478 koyun, 38 deveye sahiptirler.⁶³

9. Deli Balılar

Kusun kazasında sakin olan Deli Balılar cemaati aslında, İçel sancağına bağlı Anamur nahiyesinde Küçük Yuva tımarı reayasıdır. Tarsus sancağı cemaatin kışlağı, Bulgar Dağı ise yaylağıdır. Deli Balılar cemaatinin 51 bennak, 50 mücerred neferi ve 1570 koyun, 55 devesi mevcuttur.⁶⁴

10. Deliler

Deliler yörük perakendesi defterde bir yerde geçmektedir. Ermenek'e bağlı Uğurlu köyünde sakin olan Deliler perakendesinin sadece 1 bennak neferi olmasına karşın koyunu mevcut değildir.⁶⁵ BOA.TD 387'de (1530 tarihli) İçil'in Karataş kazasında Deliler cemaati reayasının sakin olduğu belirtilmektedir.⁶⁶ Fakat, Bozdoğan defterinde geçen Deliler cemaati perakendesinin, Karataş'ta adı geçen cemaatin bakıyeleri olup olmadığı konusu net değildir.

⁶¹ TK.KKA.TD 130, vrk 46 a.

⁶² TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

⁶³ TK.KKA.TD 130, vrk 13 a.

⁶⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 11 b.

⁶⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

⁶⁶ BOA.TD 387, s. 292, Karye-i cemaat-i Deliler Nefer 41 Hâne 32 Hâsil 3.006.

11. Denem

Denem cemaati perakendesi, İçel'e bağlı Selendi kazası yöruklerindedir.⁶⁷ 3 bennak, 2 mücerred nefereni olan Denem perakendesi 470 koyun, 11 deve sahibidir.⁶⁸

12. Derzili

Derzili cemaati İçel'e bağlı Gülnar kazasında sakin olup yaylakları Bey Bükarı, kışlakları ise Küre'dir. Cemaat sâdâtandır.⁶⁹ Toplam 29 nefer bulunmaktadır. Bunlardan 24'ü için seyyid kaydı vardır. Geri kalan 5 kişi ise bennak olarak kayıt edilmesi gerekirken defterde bu sayı 4 bennak nefer olarak kaydedilmiştir. Derzili cemaatinin 236 koyunu vardır.⁷⁰

13. Yağcı

Silifke kazasında sakin olan Yağcı perakendesinin 3 bennak neferi ve 85 koyunu mevcuttur.⁷¹

14. Hacı Bahaeddin

a) Ceceli

b) Koricak

37 bennak, 10 mücerred nefere sahip ana cemaatin sakin olduğu yer Gülnar kazasıdır. Yekun kaydında cemaate ait 261 koyun yazılmış, deve sayısı ise "0" olarak gösterilmiştir. Fakat, cemaate bağlı neferlerin isimleri yanına sahip oldukları koyun-deve sayısı yazılırken 3 deve kaydedilmiştir.⁷² Hacı Bahaeddin cemaatine ait perakendeler ise yine Gülnar kazasında, Gedik Kaya'da sakindir. Bu perakendelerin yekun kayıtları 6 bennak, 4 mücerred, 35 koyun ve 2 devedir.⁷³ Hacı Bahaeddin cemaatinin

⁶⁷ Perâkende-i cemaat-i Denem Yörükân-ı kaza-i Selendi der liva-i İçel.

⁶⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

⁶⁹ Mezbûr ki sâdâtan olmağla şurût-ı emr-i âli üzerlerine mal kayd olunmuştur.

⁷⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 24 b.

⁷¹ TK.KKA.TD 130, vrk 29 a.

⁷² TK.KKA.TD 130, vrk 29 a.

⁷³ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

“mahalle”⁷⁴ olarak kaydedilmiş üç “oba”sı mevcuttur. Bunlardan ilki cemaatin perakendelerinin sakin olduğu Gedik Kaya yakınlarında bulunan Ceceli obasıdır ve üzerlerine sadece 5 bennak, 28 koyun yazılmıştır.⁷⁵ İkincisi yine Gedik Kaya yakınlarındaki Korıcak obasıdır ki 5 bennak, 1 mücerred, 20 koyun ve 1 deve kayıtları vardır.⁷⁶ Cemaate bağlı son obanın ismi verilmemiş, Gedik Kaya yakınlarındaki Kesik Söğüt’te sakin oldukları belirtilmiştir. Bu obanın yekun kaydı 2 bennak ve 1 mücerredir.⁷⁷

15. Hacı Hamzalı

Hacı Hamzalı cemaati aslen Gülnar kazasına bağlı Sarı Ekinlik zeametine bağlı olup, burayı uzun müddet önce terk ederek Tarsus sancağında Kusun kazasına yerleşmişlerdir. Cemaatin yaylağı ise yine Kusun kazasına bağlı Kuyucak’tır. Hacı Hamzalı cemaati, ikisi perakende olmak üzere üç yerde kayıtlıdır. Deftere göre ana cemaat olarak kaydedilenler 45 bennak ve 42 mücerred neferdir. Cemaat, 2434 koyun ile 76 deve sahibidir.⁷⁸ Tarsus’ta sakin olan ve 4 bennak, 3 mücerred nefere sahip ilk perakendenin 370 koyun, 8 devesi mevcut iken, Kara Hacılu derununda sakin olan ikinci perakendenin ise yalnızca 12 bennak neferi vardır ve koyun yada develeri mevcut değildir.⁷⁹

16. Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı

Hacı Kara perakendesi Tarsus’a bağlı Ulaş kazasında sakindir ve 3 bennak, 1 mücerred neferi vardır.⁸⁰ Diğer bir perakende ise Karaman’da sakin olup 5 bennak neferine karşılık 240 koyun ve 18 develeri mevcuttur.⁸¹ Kara Kayalu cemaati ile Kusun kazasında kışlayıp yaylayan bir başka Hacı Kara perakendesi ise Hacı Çelebi

⁷⁴ “Mahalle” tabiri “oba” anlamında kullanılmıştır. Bakınız Üçler Bulduk, “Bozdoğan Yörükleri ve Yaylak Kışlak Sahaları”. *Anadolu’da ve Rumeli’de Yörükler ve Türkmenler Sempozyumu Bildirileri*, Yör-Türk Vakfı Yay., Tarsus, 2000, s. 71-82.

⁷⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

⁷⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

⁷⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

⁷⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 10 b.

⁷⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 11 a.

⁸⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 6 b.

⁸¹ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

Uşağı ile birlikte yazılmış ve bunlar için 21 bennak nefer kayıt düşülmüştür. Fakat isimlerin yanına yazılan bilgilere göre bu 21 bennak neferden 1'i Burhan (50 koyun, 2 deve), 1'i Ufak (53 koyun), 3'ü Kara Döneli (145 koyun, 6 deve), 3'ü Kara Hacılı (170 koyun, 1 deve), 1'i Narencili (15 koyun, 1 deve), 2'si Abdulahad (80 koyun, 3 deve) cemaatlerine aittir. Bu cemaatlerin veri toplamı 11 bennak nefer, 513 koyun, 13 deve yapmaktadır. Bu toplamı cemaatin yekunundan düştüğümüzde Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı'na ait 10 bennak, 15 mücerred, 599 koyun, 19 deve mevcut olmaktadır.⁸²

Sonuçta Hacı Kara perakendelerinin TD 130'da toplam 18 bennak, 16 mücerred nefer ile 839 koyun, 37 devesi bulunuyordu.

17. Kara Hacılı

Kethüda-i Hamza yönetimindeki Kara Hacılı cemaati İçil'in Zeyne kazasında Seyhanlu nam tımarın aklâmından olup uzun müddet önce burayı terk ederek Adana sancağına gelmiş ve Sarı Çam kazası ile Misis yakınlarındaki Cebel-i Nur'u kışlak, Kayseri sancağındaki Erciyes ve Bey Dağlarını ise yaylak edinmişlerdir. TD 130'daki Kara Hacılı kayıtları içerisindeki gerek nüfus gerekse hayvan sayısı olarak en büyüğü olan bu gurubun 140 bennak 46 mücerred nefer ile 41180 koyun ve 604 devesi bulunmaktadır.⁸³ Tarsus'ta bulunan cemaat perakendesinin ise 4 bennak ve 4 mücerred neferine karşılık 65 koyunu ile 5 devesi mevcuttur. Kara Hacılı, cemaatinin TD 130'da adına sadece bir kere rastladığımız, hakkında bilgi bulunmayan ve muhtemelen de Bozdoğan teşekkülü olmayan Bozcılar cemaati içinde sakin 6 bennak neferlik bir perakendesi yazılıdır. Bu perakendenin koyun sayısı 402, deve sayısı 9'dur. Aynı şekilde Kara Döneli cemaati içinde sakin bir başka Kara Hacılı perakendesinin ise 7 bennak nefer, 305 koyun ve 13 develik yekunu vardır.⁸⁴ Cemaate ait çeşitli kazalarda perakendeler tahrir edilmiştir. Bunlardan Alaiyye livasının İbradi kazasında bulunan perakende 4 bennak, 1 mücerred nefer, 613

⁸² TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

⁸³ TK.KKA.TD 130, vrk A b.

⁸⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 2 a.

koyun ile 9 deveye sahiptir.⁸⁵ Ermenek kazasında sakin oldukları yer belirtilmemiş iki perakendeden birinin 3 bennak,⁸⁶ diğerinin 1 bennak neferi bulunuyordu. Yine Ermenek kazasının Düden köyünde 1 bennak; Gargara köyünde 1 bennak ve 1 mücerred; Karalar mahallesinde ise 3 bennak ve 1 mücerredlik perakende kayıtları Kara Hacılı cemaatine bağlıdır.⁸⁷ 5 bennak, 1 mücerred nefere ve 316 koyun, 9 deveye sahip Kara Hacılı perakendesi Selendi kazasında sakindir. Selendi kazasındaki bir diğer Kara Hacılı perakendesi Ağızcı Uşakları ile birlikte yazılmıştır. İkisinin toplam yekunu 6 bennak, 3 mücerred nefer ile 848 koyun, 33 devedir. Fakat bu yekunun ne kadarının hangi cemaate ait olduğu belli değildir.⁸⁸ Pirlavgande kazasındaki 4 bennak neferlik Kara Hacılı perakendesi Mertek köyünde sakindir.⁸⁹ Seydi Şehri sakini olan cemaat perakendesi 8 bennak, 4 mücerred nefere sahiptir. Bunların koyun sayısı 176 deve sayısı da 5'dir. 21 bennak, 18 mücerred nefer ile 415 koyun, 37 deveye sahip perakendenin sakin olduğu kaza ise Manavgat'tır.⁹⁰ Mühimme defterinde geçen bir kayda göre Kara Hacılı cemaati ile Zekeriyalı, Tekeli, Saçı Karalı, Batralı, Sofılı, İrikli, Kitreli ve Balcılar cemaatleri İçil sancağını terk ederek Alaiyye sancağına bağlı Manavgad ve Düşenbe kazalarına gelmiş ve burada huzursuzluğa neden olmuşlardır. Tekrar İçil'e geri gönderilmeleri için yapılan girişimlerde kan dökülmüş ve karşı gelen eşkiyaların cezalandırılması için H 1111 tarihli (M 1699) hüküm gönderilmiştir.⁹¹ Adı geçen perakende bu olaydan geriye kalmış bakiyeler olabilir. Muhtemelen Manavgat kazasına bağlı olan Sığırlık köyünde 10 bennak, 5 mücerred neferlik bir başka perakende yazılıdır. Son olarak Teke livasının Kızıl Kaya kazasında Yeni Osman ve Kara Musa Oğlu Bekir obalarına tabi Kara Hacılı perakendesi 21 bennak, 2 mücerred nefere sahiptir. Burada dikkat çeken bir nokta bennak sayısına oranla mücerred sayısının çok düşük olmasıdır. Obaların toplam

⁸⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 26 a.

⁸⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

⁸⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 30 a.

⁸⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 35 b.

⁸⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

⁹⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 40 b.

⁹¹ Ahmet Refik, *Anadolu'da Türk Aşiretleri (966-1200)*, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 118-120.

koyunu 409, devesi 32'dir.⁹² Bütün bunlardan başka TD 130'daki diğer kayıtların içerisinde adı geçen bazı Kara Hacılı perakendeleri mevcuttur. Bu kayıtların sayısı dördtür. Yağ Basan, Hayr Fendi, Tartar ve Abdulahad cemaatleri ile birlikte tahrir edilmiş 3 bennak ve 3 mücerred Kara Hacılı neferleri 97 koyun ile 3 deveye sahipti ve Tarsus sancağında Yortan nam mahalde sakin bulunuyordu.⁹³ "Perâkende-i Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı tâbi'-i Bozdoğan sâkin kaza-i Kusun vesair cemaat perâkendesî" başlığı ile yazılmış kayıтта geçen "vesair cemaat perâkendesî"nden kasıt bazı neferlerin yanına düşülen nottan anlaşıldığı üzere Burhan, Ufak, Kara Döneli, Kara Hacılı, Narencili, Abdulahad cemaatleridir⁹⁴ ve sahip oldukları nefer, koyun ve deve sayısı toplamı hemen hemen yekun kaydının yarısına yakınıni oluşturmaktadır. Bunlardan 3 bennak Kara Hacılı cemaatine bağlı nefer olup 170 koyun ve 1 devesi mevcuttur.⁹⁵ Aladağ'ın Özdemir köyünde Kürekçi, Tartar ve Sipahli cemaatlerine bağlı neferlerle birlikte yazılmış 1 bennak neferlik Kara Hacılı cemaati perakendesî bulunuyordu.⁹⁶ Son olarak Akşehir'de sakin yörük perakendesinin 8 bennak neferlik kaydı vardır. Bunun 7 bennak neferi Kara Hacılı cemaatine tabi iken 1 bennak neferi Şeyhlü cemaatine bağlıdır.⁹⁷

Kara Hacılı cemaatinin TD 130'da bulunan toplam yekunu 260 bennak, 90 mücerred nefer ve 45147 koyun, 763 devedir.

18. Hayr Fendilü (Nâm-ı diğer Alaeddinlü)

Hayr Fendi cemaatinin diğer ismi Alaeddinlü'dür. Kara Dirlik cemaati ile birlikte Bozdoğan tabisinden olup yüz sene önceki kışlakları İçil'in Ovacık köyü, yaylakları ise yine İçil'de bulunan Til Kozan nam mahaldi. İçil'i terk ederek Sis sancağına gelen Hayr Fendi cemaati burada Kara Yüre (Kara Boza), Çatakçı ve İmek (İncek) adlı mahalleri kışlak, Maraş Sancağında bulunan Bakır

⁹² TK.KKA.TD 130, vrk 41 a.

⁹³ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

⁹⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 15 b.

⁹⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

⁹⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

⁹⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

Dağını ise yaylak edinmişlerdir.⁹⁸ Sadâttan olmaları hasebiyle ellerinde İstanbul nakibü'l-eşrâfından hüccetleri olub ze'âmet, tumar ve evkâf taraflarına her hangi bir şey vermiyorlardı. Toplam 132 nefer sahibi olan Hayr Fendi cemaatinin 9976 adet koyunları yekun kısmına yazılmıştır. Toplam 132 neferden 6 nefer⁹⁹ seyyid olarak yazılmamalarına rağmen bu durum yekun kısmında belirtilmemiştir.¹⁰⁰ Hayr Fendi cemaatinin Kusun'da sakin Köşkerler cemaati içerisinde 2 bennak, 2 mücerred nefer ile 20 koyun, 9 develik kaydı bulunmaktadır.¹⁰¹ Ayrıca cemaatin Tarsus sancağında Yortan nam mahalde de "Perâkende-i yörükân-ı Bozdoğan" başlığı altında verilmiş Yağ Basan, Kara Hacılı, Tartar ve Abdulahad cemaatleriyle birlikte yazılmış bir kaydı daha vardır. Burada 1 bennak nefer Hayr Fendi cemaatine aittir.¹⁰²

TD 130'a göre Hayr Fendi cemaatinin toplam verileri 135 bennak, 2 mücerred nefer ile 9996 koyun, 9 devedir.

19. Hoca Yunus

Hoca Yunus cemaatine ait sadece bir perakende kaydı bulunmaktadır. Okçular cemaati perakendelerinin de kışladığı Haçin'de - Adana'ya bağlı Çakır adlı yere yakın- sakin olan cemaat perakendeleri 6 bennak, 1 mücerred nefer sahibidirler.¹⁰³

Karamanoğullarını anlatan Şikari tarihinde Hoca Yunus'la ilgili bilgilere rastlamaktayız. Hoca Yunus cemaatinin bu ismi alması, cemaatin başında Hoca Yunus isimli bir aile yada boy beyinin bulunmasından kaynaklanmıştır ki Şikari tarihinde Bozdoğan, Hoca Yunus, Turgud vs. isimler aynı adları taşıyan cemaatlerin boy beyleri olarak zikredilmektedir. Şikari tarihinde Hoca Yunus isminin hep Bozdoğan ile beraber anıldığını

⁹⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 48 a'da Şeyhli cemaati için verilen bir kayda göre Şeyhli cemaati Hayr Fendi cemaati ile birlikte İçil'in Gülnar kazasını terk ederek Sis sancağına gelip Kara Boza (Kara Yüre), Çatakçı ve İmek (İncek) adlı yerleri kışlak edinmişlerdir. Fakat biz bu bilgiyi Hayr Fendi cemaati için vrk 13 b'de verilen açıklamasında görememekteyiz.

⁹⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 13 b'de 1 kişi, vrk 14 a'da 2 kişi, vrk 14 b'de 3 kişi.

¹⁰⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 13 b.

¹⁰¹ TK.KKA.TD 130, vrk 15 b.

¹⁰² TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

¹⁰³ TK.KKA.TD 130, vrk 16 a.

görmekteyiz. Nitekim bunlar için “boy beyleridir. Asilzadelerdir, üçer bin obadır” şeklinde geçen açıklama,¹⁰⁴ Hoca Yunus cemaatinin hemen hemen Bozdoğan cemaati kadar büyüklüğe sahip olduğunu gösterir. Nitekim, 16. Yüzyıl İçel tahrir defterlerini incelediğimizde de Bozdoğan cemaati ile Hoca Yunuslu cemaatlerinin bazı yerlerde birlikte tahrir edildiği görülmektedir.¹⁰⁵ Bu dönemde, Hoca Yunuslu cemaatinin nüfus verileri yaklaşık olarak Bozdoğan cemaati ile eşit durumdadır. Bu durum, Şikari tarihinde geçen bilgilerle örtüşmektedir.

20. İcavetli

Alaiyye livasına bağlı Manavgat kazası sakinlerinden olan İcavetli cemaati perakendeleri sadece 4 bennak nefere sahiptir. Buna karşın üzerlerinde 1540 koyun, 22 deve kaydı vardır.¹⁰⁶

21. İç Ağzı

İçil’e bağlı Anamurda sakin olan İç Ağzı perakendelerinin yekun kaydında 3 bennak, 2 mücerred, 613 koyun ve 9 deve mevcuttur.¹⁰⁷

22. İğdeli

Ermenek’e bağlı Daran köyünde sakin İğdeli yörük perakendesi defterde geçtiği tek yerde 1 bennak ve 1 mücerred nefer olarak kaydedilmiştir. İğdeli perakendesinin 2 neferine karşılık koyunu mevcut değildi.¹⁰⁸

23. Kaba Sakallu

7 bennak nefer ve 549 koyun ile 15 deve sahibi Kaba Sakallu perakendesi Sis sancağında tımar aklâmındanken perakende olup, İçil sancağının Silifke kazasında Keşli cemaati ile birlikte kışlayıp

¹⁰⁴ Şikari'nin Karaman Oğulları Tarihi, s. 150-153.

¹⁰⁵ Örneğin bkz. TK.KKA.TD 128: vrk 426 a, 152-Mezraa-i OYRUCAK ve DOĞA ALANI Hoca Yunuslu ve Bozdoğan cemaatleri ziraat iderler ve hâricden bazı tâife dahi ziraat idüb öşrlerin bu mezraa sipâhisine verirler; BOA.TD 272, s. 152; Sınur-ı BAĞ ALANI Hoca Yunuslu ve Burhanlar cemaati ziraat iderler; vb.

¹⁰⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 43 b.

¹⁰⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 32 a.

¹⁰⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

¹²⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

¹²¹ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

¹²² TK.KKA.TD 130, vrk 22 a.

¹²³ TK.KKA.TD 130, vrk 21 b.

–“Mezbûrlar dahi bâlâda zikr olunan sâdâtların reayasıdır ki bennâk mücerred ağnâm şütürânları üzerlerine kayd olunmuşdur haracların sâhib-i tımara verirler”- bir diğere kayıta 23 bennak, 5 mücerred ve 3299 koyun ile 112 deve mevcuttur.¹²⁴ Toylu Ahmed kethüdâsına bağlı olup Kara Döneli mahallesi (oba) olarak kaydedilmiş olan neferler ise Anamur kazasında sakindi. Bunlar da Sinanlu kazasındaki Kara Döneli cemaatine bağlıydı. Kara Döneli obasının yekunu 15 nefer, 1891 koyun olarak yazılmıştır.¹²⁵ Ayrıca Karaman’a bağlı Seyyid Hasan köyünde de 1 seyyid nefer perakende olarak kaydedilmiştir.¹²⁶ Aladağ’a bağlı Küçük köyü yörük perakendelerinden 1 nefer seyyid Kara Döneli cemaatine bağlı idi ve aynı zamanda bu kişi köyün imamlığını yapmaktaydı.¹²⁷

Kara Döneli cemaatinin TD 130’daki toplam yekunu 103 seyyid, 105 bennak ve 45 mücerred nefer, 25019 koyun ile 506 devedir.

27. Kara Hocaoğlu

Kusun kazasında sakin olan Kara Hocaoğlu perakendesinin deftere düşülen kaydına göre aslında İçel’den geldiği yazılıdır. Kara Hocaoğlu cemaat perakendesi, Kara Kayalu cemaati yakınlarında kışlamakta ve onlarla beraber yaylamaktadır.¹²⁸ Fakat, Kara Kayalu cemaati ile ilgili defterde 3 kayıt mevcuttur ve bunlardan sadece birinde açıklama vardır. Bu kayda göre Kara Kayalu cemaati de İçel’den Tarsus’a gelmiştir fakat kışlakları Ulaş nahiyesi, yaylakları Bulgar Dağıdır.¹²⁹ Kara Hocaoğlu perakendesinin mevcut olan yekunu 4 bennak, 3 mücerred, 181 koyun ve 5 devedir.¹³⁰

28. Hadimli

İçel’e bağlı Sinanlu kazasında sakin olan Hadimli cemaati aslen Gülnar’a bağlı Üç Başlu tımar aklâmındandır. Cemaatin

¹²⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 22 b.

¹²⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 22 b.

¹²⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

¹²⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 37 b.

¹²⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

¹²⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 6 b.

¹³⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

kışlağı Şansa, yaylağı ise Kara Meydanlu'dur ve üzerinde 8 bennak, 2 mücerred, 796 koyun ile 15 deve kayıtlıdır. Cemaatin Larende ve Gülnar'da sakin perakendesini ise 7 bennak, 1 mücerred nefer sahibidir.¹³¹ Bu perakende dışında cemaatin Aladağ'a bağlı Kızıl Alan köyünde 80 koyun ve 6 bennak;¹³² nefsi medine-i Karamanda da 1 bennak nefere¹³³ sahip iki perakendesini daha mevcuttur.

Cemaatin toplam 22 bennak, 3 mücerred nefer ile 876 koyun, 15 deve kayıtları vardır.

29. Kara Kayalu

Kara Kayalu cemaati aslen Silifke¹³⁴ kazasında Kara Kaya isimli tımarın aklâmından olup Tarsus sancağının Ulaş nahiyesinde kışlamaktadırlar. Cemaatin yaylağı Bulgar Dağıdır ve 54 bennak, 37 mücerred neferi bulunmaktadır. Bennak neferlerden bir tanesi imam olduğu için "dua guy" kaydedilmiştir. Kara Kayalu'nun koyun sayısı 5005, deve sayısı ise 106'dır.¹³⁵ Kara Kayalu cemaatine ait iki perakendeden biri Tarsus livasında sakindir. Tarsus'un neresinde sakin olduğu açıkça belirtilmemiştir. Fakat defterde Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı için verilen bir kayıtta adı geçen cemaatlerin Kara Kayalu cemaati ile Kusun kazasında kışlayıp yayladıkları yazılıdır.¹³⁶ Dolayısıyla Tarsus'ta sakin olan bu perakendelerin yaylak ve kışlaklarının Kusun kazası olduğunu söyleyebiliriz. Kara Kayalu perakendesinin yekun kısmında her ne kadar bennak nefer 12, mücerred nefer 4 yazsa da isimlerin yanına düşülen bennak yada mücerred kayıtlarına göre perakendenin 13 bennak ve 3 mücerred neferi bulunmaktadır. Bennak neferlerden 1 kişi talebe, 2 kişi ulema ve 1 kişi pir-i fani ihtiyar olduğu için "dua guy" kaydedilmişlerdir. Perakendeye ait koyun sayısı 480, deve

¹³¹ TK.KKA.TD 130, vrk 20 b.

¹³² TK.KKA.TD 130, vrk 37 b.

¹³³ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

¹³⁴ 1518 tarihli tahrir defterine göre Kara Kaya cemaatinin yerleşim alanları Kozlu, Kebe Yellü, Çay Deresi, Yava Deyrun, Kaltaklar, Küşaylu, Günay Kışla ve Viran Kışla'dır. Bakınız BOA.TD 83, s. 140.

¹³⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 6 b.

¹³⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

d) *Korıcak*

e) *İmir Şah*

f) *Çorak*

g) *Çarıklar*

h) *Hacılar*

Kızıl Alili cemaati Anamur kazasında sakin olup kaza ahalisi ile birlikte civar yaylaklarda yaylamakta ve İbrahim isimli bir sipahinin tımar reayasıdır. Kızıl Kilise ve Hacılar mahalleleri (obaları) ile birlikte yazılmıştır. Cemaatin 28 bennak, 13 mücerred neferine karşılık 390 koyunu mevcuttur.¹⁵¹ Kızıl Alili cemaatine bağlı altı oba mevcuttur. Birincisi Kozanlar obasıdır. 16 bennak, 6 mücerred nefer ve 100 koyun, 4 deve sahibidirler.¹⁵² İkincisi Sofılar obasıdır ki 12 bennak, 8 mücerred neferi ile 375 koyun, 6 devesi vardır.¹⁵³ Üçüncü oba Korıcak obası olup 10 bennak ve 5 mücerred neferi bulunuyor.¹⁵⁴ 8 bennak ve 5 mücerred neferi bulunan İmir Şah dördüncü obadır.¹⁵⁵ Beşinci oba olan Çorak ise sadece 3 bennak nefer sahibidir.¹⁵⁶ 45 bennak ve 19 mücerred nefere sahip son oba ise Çarıklar olup 344 koyun ile 4 develeri bulunuyordu.¹⁵⁷ Çarıkların ayrıca nefsi-i medine-i Karamanda 2 bennak nefer perakendesi mevcuttu.¹⁵⁸ Kızıl Alili cemaatine ait defterde toplam dokuz perakende kaydı mevcuttur. Bunlar Ermenek'e bağlı köylerde oturmaktaydılar. Çukur Bağ'da 1 bennak; Daran'da 1 bennak, 1 mücerred; Başı Dere'de 1 bennak;¹⁵⁹ Bed Nam'da 1 bennak nefer bulunuyordu. Ayrıca kaldığı köy belirtilmemiş bir perakende ise 3 bennak nefer ile 25 koyun sahibiydi. Kaldığı köy belirtilmeyen bir diğer perakende ise 1 bennak nefere sahipti. Son

¹⁵¹ TK.KKA.TD 130, vrk 34 a.

¹⁵² TK.KKA.TD 130, vrk 34 a.

¹⁵³ TK.KKA.TD 130, vrk 35 a.

¹⁵⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 35 a.

¹⁵⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 35 a.

¹⁵⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 35 b.

¹⁵⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 34 b.

¹⁵⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

¹⁵⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

olarak Çavuşra köyünde 1 bennak nefer Kızıl Alili perakendesiydi.¹⁶⁰

Kızıl Alili cemaatinin sahip olduğu nefer, koyun, ve deve sayısı ise toplam 133 bennak, 56 mücerred nefer ile 1209 koyun, 14 devedir.

34. Kocacı

Kuzucu Oğlu zeameti reayası olan Kocacı cemaati İçel'in Sinanlı kazasında sakindir ve kışlağı İçil livasına bağlı İncirli Yukarı, yaylağı ise Yağlı Yumaz ve Kavaklı Yukarı'dır. Cemaatin 33 bennak, 12 mücerred neferi bulunmaktadır. Kayıtlı koyun sayısı 2135, deve sayısı ise 48'dir.¹⁶¹

35. Köçekli

Köçekli perakendeleri TD 130'da iki yerde geçmektedir. Karaman livasının Aladağ kazasına tabi Evkaf köyünde sakin perakendenin 4 bennak nefer;¹⁶² Karaman'a bağlı Çatak köyündeki perakendenin ise 2 bennak nefer ve 10 koyun kaydı vardır.¹⁶³

36. Kömürcü

İçil livasına bağlı Küre nahiyesinde sakin olan Kömürcü cemaatinin yaylağı Atay'dır ve yekun kaydı 16 bennak, 3 mücerred nefer ve 80 koyundur.¹⁶⁴

37. Köşkerler

Kusun kazasında sakin Köşkerler perakendesinin yekun kaydı 12 bennak, 10 mücerred, 39 koyun ve 13 devedir. Fakat neferlerin yanına düşülen kayıtlardan anlaşıldığı üzere bunlardan 2'si bennak ve 2'si mücerred olmak üzere 4 neferi Hayr Fendi cemaatine aittir. Hayr Fendi cemaatinin toplam 20 ganem ve 9 devesi mevcuttur.

¹⁶⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 30 a.

¹⁶¹ TK.KKA.TD 130, vrk 18 b.

¹⁶² TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

¹⁶³ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

¹⁶⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 32 a.

olmayan bir Köselер oymağı olan Gedik Hacılu¹⁸⁵ kayıtlıdır. Gülnar'a bağlı Lapa karyesinde yerleşik olan bu cemaatin 42 vergi neferi karşılığında 500 akçalık vergi hasılı mevcuttur. İçel haricinde Alaiyye ve Adana'daki Köselер cemaatinin vergi hasılı ise toplam 2139 olarak kayıtlıdır.

Vergi kalemlerine bakıldığında, özellikle 16. Yüzyılın ikinci yarısında Köselер cemaatinin yerleşik hayatın bir göstergesi olan ziraatla daha çok uğraştığı görülmektedir. 16. Yüzyılın ilk yarısında BOA.TD 83' göre 2239 akçalık vergi hasılının yarısından fazlası olan 1500 akça, ganem vergisidir. Fakat 1584 yılına ait deftere göre Gülnar kazasının toplam 6000 akçalık vergi hasılının ancak 60 akçası ganem vergisine aittir. Bu bağlamda, Köselер cemaatinin 16. Yüzyılın sonlarına doğru yerleşik hayata geçme eğiliminde olduğunu söyleyebiliriz. Bu durum, 1722 tarihinde Köselер cemaatinin neden sayıca çok fazla azaldığının bir göstergesi olabilir.

39. Kütüklü

a) Kerimoğlu Halil Kethüda

a) Sadlu

b) Kütüklü

c) Seydi Kubad/Kubad Seydi

d) Poslu Oğlu

a) Toy Temur

Kütüklü cemaati aslen İçel'in Anamur kazasına bağlı Boz Yazu zeameti reayası olup uzun müddet önce burayı terk ederek Hamid sancağına bağlı Eğridir kazasının Serpe nam mahalini kışlak ve yine bu livada Anamas Dağlarını da yaylak edinmiştir. Cemaatin 65 bennak, 25 mücerred neferi ile 4313 koyun, 200 devesi vardır.¹⁸⁶ Yine Hamid livasında Şarab Hane köyünde 4 bennak, 3 mücerred, 75 koyun ve 2 develik kayıt Kütüklü cemaatine aittir.¹⁸⁷ Kerimoğlu

¹⁸⁵ TK.KKA.TD 128, vrk 783 a.

¹⁸⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 45 b.

¹⁸⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 46 a.

Halil Kethüda mahallesine tabi Sadlu ve Kütüklü perakendeleri Kars-ı Maraş'ta bulunuyordu. Bunların bir kısmı İçil'in Anamur kazasına bağlı Boz Yazu zeameti, diğer bir kısmı ise Gülnar kazası reayası olup yüz senden fazla bir zaman önce adı geçen yerleri terk ederek Kars-ı Maraş livasına gelmişler ve burada kışlayıp civar yaylaklarda da yaylamaya başlamışlardır. Sahip oldukları 1458 koyun ve 18 develerine karşılık 12 bennak, 3 mücerred neferleri vardı.¹⁸⁸ XVI. Yüzyılda başlayan ve XVII. Yüzyılda da devam eden Celali isyanları sebebiyle Anadolu'nun bir çok yeri gibi Çukurova'da harap bir duruma düşmüş ve nüfus azalmış idi. Batı ve Güney Batı Anadolu yörük nüfusunun artması ve yaylak sıkıntısı çekilmesi nedeniyle konar göçerlerden önemli bir miktar Celali isyanları ile nüfusu azalan Çukurova'ya göç etmişti. Bu bağlamda Bozdoğan teşekküllerinden de Menemenci, Kara Hacılı, Kürkçülü ve Tekelü obaları bu bölgeye göç etmiştir. Bozdoğan'a tâbi Menemenci oğulları oymağı, Karaisalı ve Kusun bölgesine yerleşirken diğer bir gurup Kadirli'nin güneyinde Ceyhan'ın sağ kıyısında yurt tuttu. Bunların bir bölümü Yüreğir'de kışlıyordu -Kerimoğulları- ki bunlara "Kütük Bozdoğan" denilmekteydi. Bir görüşe göre bunlara Kütük Bozdoğan denilmesinin nedeni, bütün obaların beyi, ulusu ve bayrak beyinin bu grupta bulunmasından kaynaklanmaktadır.¹⁸⁹ Cemaatin adı olan Kütüklü'nün, "Kütük Bozdoğan" tabirinden ortaya çıkmış olması yüksek bir olasılıktır. Kars-ı Maraş livasında sakin Evkaf-ı Seydi Kubad¹⁹⁰ ya da Seydi Kubad perakendesinin iki ayrı kayıttaki 12 bennak, 3 mücerred neferi ile 22 bennak, 13 mücerred neferi Kerimoğlu obasına tabidir. Dolayısıyla biz bunları Kütüklü cemaati içerisinde değerlendiriyoruz. Cemaat perakendelerinden 22 bennak nefere sahip olanlar 2502 koyun, 40 deveye;¹⁹¹ 12 bennak nefere sahip olanlar ise 854 koyun, 18 deveye¹⁹² sahiptir. Karaman livasının Aladağ kazası sakini Evkaf-ı Seydi Kubad perakendesine 5 bennak, 1 mücerred nefer ile 80 koyun yazılmıştır.¹⁹³ Alaiyye'de sakin

¹⁸⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 7 b.

¹⁸⁹ Ali Rıza Yalçın, "Cenubta Bozdoğanlılar", *Ülkü Mecmuası*, C.3, S.17, 1934, s. 356.

¹⁹⁰ TK.KKA.TD 130'un sadece bir yerinde "Seydi Mahmud" şeklinde geçmiştir.

¹⁹¹ TK.KKA.TD 130, vrk 8 a.

¹⁹² TK.KKA.TD 130, vrk 8 b.

¹⁹³ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

Evkaf-ı Seydi Kubad ve Hamid livasında sakin Poslu Oğlu obası birlikte tahrir edilmiş ve ikisinin toplam 21 bennak ile 4 mücerred neferlerine karşılık 68 koyun ve 12 deve yazılmıştır. Ve bunlara bağlı 21 neferlik bir seyyid gurubu vardır. Yekunları ise 200 koyun ile 7 devedir.¹⁹⁴ Aladağ' a bağlı ukur Bağ köyünde 1 bennak, 1 mücerred nefer ve 8 koyuna sahip Kubad Seydi perakendesi mevcuttur.¹⁹⁵ Seydi Kubad yada Kubad Seydi olarak geçen kayıtların aynı cemaate ait olduğunu düşünmekteyiz. Narencili ve Bulaca cemaat perakendeleri ile birlikte yazılı 1 bennak neferden¹⁹⁶ hariç Dağ Serik yakınlarındaki Kara Hisar-ı Teke kazasında sakin Eski Yörük perakendesi içerisinde de 1 bennak nefer¹⁹⁷ Seydi Kubad cemaatine tabidir. Evkaf-ı Seydi Kubad reayası olan Toy Temur perakendelerinden Anamur kazasında sakin olanların 2 bennak, 1 mücerred nefer ile 120 koyun, 6 devesi olup Tekeli cemaati yakınlarında bulunuyordu.¹⁹⁸ Selendi kazası sakini Toy Temur perakendesinin 2 bennak neferi ve 362 koyunu defterde yazılıdır.¹⁹⁹

TD 130'a göre Kütüklü cemaatinin obaları ile birlikte toplam 170 bennak, 54 mücerred neferi ve 10062 koyun, 306 devesi vardı.

40. Kürekciyan (Nâm-ı diğer Cabir)

Diğer adı Cabir olan Kürekciyan cemaati uzun bir müddet önce Gülnar'a bağlı Ovacık' ı terk edip Adana sancağına gelerek Misis yakınlarındaki Cebel-i Nur'da kışlayıp, Kayseri sancağındaki Erciyez ve Bekriz'de de yaylamaya başlamışlardır. Rüsumlarını Adana mukâta'asına vermekteydiler. Cemaatin 88 bennak, 29 mücerred neferine karşılık 18209 koyun, 286 adet develeri mevcuttur.²⁰⁰ Bunun dışında Karaman livasının Aladağ kazasına tâbi Özdemir köyünde 1 bennak neferin Kürekçi cemaatine bağlı olduğu belirtilmiştir.²⁰¹

¹⁹⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 43 b.

¹⁹⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

¹⁹⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

¹⁹⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 42 b.

¹⁹⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 21 b.

¹⁹⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

²⁰⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 2 b-3 b.

²⁰¹ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

1584 tarihli İçel defterinde de Cabir cemaati geçmektedir. 1551 tarihli TD 272’de, Hüsameddin sınırında Hoca Yunuslu, İlkimlü ve Sabacalu cemaatleri ile ortak ziraat yaptıklarına dair kayıt bulunan Cabirlü cemaatinin nüfusu hakkında bir bilgiye ulaşamamaktayız. Buranın vergi hasılı 3400 akçadır. Yalnız, bu dört cemaatin toplam 230 hane olduğu kayıttan anlaşılmaktadır. Bu bölgede oturan halkın ziraat sahalarına cemaat hayvanlarının zarar vermesi nedeniyle cemaate bağlı hanelerden altışar akça alınmaktaydı. Bu nedenle 3400 akçanın 1200 akçasını yaylak ve otlak resmi kapsamaktadır.²⁰² TD 128’de ise Cabir’in, Kargucak mezrasında Hoca Yunuslu ve Köselers cemaatleri ile birlikte ziraat yaptığı görülmektedir. Bunların toplam hasılı ise 700 akça idi.²⁰³

41. Melemenci

Melemenci cemaati²⁰⁴ Habib Çelebi kethüdasına bağlıydı. Cemaatin asıl yeri İçil’in Selendi kazasındaki Karalar isimli yerdir. Fakat burayı terk eden cemaat Adana’ya bağlı Çakır isimli mahali kışlak edinmiş, Niğde’ye bağlı Üç Kuyulu denilen yerde de yaylamaya başlamışlardır. Seyyid olduklarına dair ellerinde İSTANBUL nakibü’l-eşrâfından alınmış belgeleri bulunuyordu. Bu sebeple tımar, zeâmet ve evkâf vesair mahalli rüsûm namıyla herhangi bir şey vermemekteydiler. 115 seyyid nefer, 17207 koyun,

²⁰² Bkz. BOA.TD 272, s. 152: “Sınur-ı Hüsameddin Hoca Yunuslu ve Cabirlü ve İlkimlü ve Sabacalu ve gayrihim ziraat iderlermiş hâliyâ cemaat-i mezkûre davarlarıyla gelüb sınırda sâkin olurlar davarları ziraate zarar idüb sâhib-i tımar mukim kâdir olmadığı için ekser halk ziraatinden feragat idüb mûmâ ileyhden ziyâde davarlarıyla ol yerde dururlar otundan ve suyundan intifa’ idüb bazı cedîd bağlar dikmişlerdir hâliyâ bu mezraanın üstüne resp-i deşbâni vaz’ olunub kemâkân gallat ziraat olunmak mukarrer kılındı ziraat iden öşr vire ve bağlarından öşr alına gelüb otundan ve suyundan müntefi’ olanlar ki ikiyüz otuz mikdarı hâne konarlar mahsûlâta zarar idüb men’-i memnu’ olmazlarmış anların her birine resp-i otlak ve yaylak vaz’ olunmak vech görüleb eğer kalkub gitmezlerse hânedan hâneye altışar akçe vireler”.

²⁰³ TK.KKA.TD 128, vrk 471 b.

²⁰⁴ Sayın Yrd.Doç.Dr. Yılmaz Kurt Hattı Hümayun tasnifindeki belgelerden Melemenci cemaati ile ilgili olanları -63 belge- yayınlamıştır. Fakat bu belgeler içerisinde en eski tarihli 17 Eylül 1800 tarihini taşımaktadır. Yılmaz Kurt, diğer tasniflerdeki belgeleri ise yakında yayınlayacağını makalesinde belirtmektedir. Bkz. Yılmaz Kurt, “Menemencioğulları İle İlgili Arşiv Belgeleri I”, *Belgeler*. C. XXI, S. 25, TTK Yay., 2001, s. 85-187 ve bakınız Yılmaz Kurt, *Menemencioğulları Tarihi*, Akçağ yay., Ankara, 1997.

310 deve yekunları vardı.²⁰⁵ Adana'da sakin Melemenci perakendesinin sadece 3 bennak nefer kaydı vardır. Fakat bunlar, seyyid olarak yazılmış olmalarına rağmen yekun kısmında bu durum belirtilmemiş ve bennak olarak kaydedilmişlerdir. Bir diğer perakende ise Tarsus sancağının Kusun kazasında Kozak köyünde oturmaktaydı. 3 bennak nefere sahip perakendenin 117 koyun ve 1 devesi mevcuttur.²⁰⁶

V. Langlois'nın Çukurova'daki oymaklara dair verdiği 1860 tarihli listeye göre Menemencioğulları'nın Tarsus'ta 3.000 evi, 80.000 koyunu, 20.000 keçisi, 18.000 sığırı, 2.000 devesi vardır. Langlois, Menemencioğulları dışında Tarsus'ta dokuz oymakla ilgili de bilgi vermiştir. Bu dokuz oymağın toplam nüfusu 1.380 ev, 1.200 çadır; koyunu 73.800; keçisi 91.000; sığırı 13.500; devesi 2.975'dir.²⁰⁷ Veriler kıyaslandığında, 1722'den 138 yıl sonra Tarsus'ta Menemencioğullarının gücü ortadadır. Nitekim, Yılmaz Kurt'un makalesinde yayınladığı belgelerin içeriği de bunu desteklemektedir.

Melemenci cemaatinin 1722 tarihli Bozdoğan defterinde toplam yekunu 118'i seyyid olmak üzere 121 bennak nefer, 17324 koyun ve 311 devedir.

42. Narencilü

Narencili cemaati Anamur'da sakin olup yaylakları Bey Bükarı'dır. Timar reayası olmalarına karşın şimdikiye kadar sipahilerine harç vermedikleri kaydedilmiştir. Cemaatin 34 bennak, 12 mücerred neferleri ve 1584 koyun, 56 develeri bulunuyordu.²⁰⁸ Bu kayıt dışında TD 130'da beş yerde perakende yazılmışlardır. Selendi kazasında sakin cemaat perakendesinin 1 bennak nefer ile 22 koyun, 3 devesi vardır.²⁰⁹ Aladağ kazasındaki perakende üzerinde 4 bennak nefer, 150 koyun, 2 deve,²¹⁰ Aladağ'a bağlı Göynük Kışla köyünde sakin olanların üzerinde ise 2 bennak nefer

²⁰⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 3 b.

²⁰⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 4 b.

²⁰⁷ Faruk Sümer, *a.g.e.*, s. 628.

²⁰⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 25 a.

²⁰⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

²¹⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

kayıtlıdır.²¹¹ Alaiyye livasının İbradi kazasına bağlı Bayır köyünde 4 bennak, 2 mücerred;²¹² Hamid livasının Hoyran kazasında ise 8 bennak, 3 mücerred ve 240 koyun, 13 deve Narencili perakendelerine aittir.²¹³ “Perâkende-i Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı tâbi'-i Bozdoğan sâkin kaza-i Kusun vesair cemaat perâkendesini” başlığı ile yazılmış kayıta geçen “vesair cemaat perâkendesini” ile kastedilen, bazı neferlerin yanına düşülen nottan anladığımızı göre Burhan, Ufak, Kara Döneli, Kara Hacılı, Narencili, Abdulahad cemaatleridir.²¹⁴ Bu kayıta geçen 1 bennak, Narencili cemaatine bağlı nefer olup 15 koyun ve 1 develi mevcuttu.²¹⁵ Son olarak sakin olduğu yer belirtilmemiş “perâkende-i yörükân” başlığı altında verilmiş kayıttan 2 bennak nefer Narencili cemaatine aittir.²¹⁶

Narencili cemaatinin TD 130'daki verilere göre toplam 56 bennak, 17 mücerred nefer ve 2011 koyun, 75 deve kayıtları vardır.

43. Okcular

6 bennak ve 2 mücerred nefere sahip Okçular yörük perakendesini defterde sadece bir yerde geçmektedir. Hoca Yunus cemaati perakendelerinin de kışladığı Haçin'de -Adana'ya bağlı Çakır adlı yere yakın- sakin olan cemaatin 250 koyunu bulunmaktadır.²¹⁷

44. Saçı Karalu

a) *Çakal Musa Kethüda*

b) *Nalılar*

Saçı Karalu cemaati aslen Silifke sancağının Selendi kazasına bağlı Kara Kaya isimli yerden olup, adı geçen yeri terk ederek Hamid sancağının Eğridir kazasına bağlı Serpe nam yere gelmiş ve burayı kışlak edinmişlerdir. Yaylakları ise Hamid livasında bulunan

²¹¹ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

²¹² TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

²¹³ TK.KKA.TD 130, vrk 43 a.

²¹⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 15 b.

²¹⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

²¹⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

²¹⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 16 a.

Anamas dağlarıdır. Bayır Alay beyisi oğlu Hüseyin Ağa'nın tımar reayasıdır. Çakal Muslu Kethüda obası olarak yazılan Saçu Karalu cemaatinin 44 bennak, 30 mücerred neferi ve 4342 koyun, 176 devesi mevcuttur.²¹⁸ Yine Hamid livasında Nalılar obası olarak geçen Saçu Karalu teşekkülü perakendenin ise 55 bennak, 17 mücerred, 2514 koyun ve 82 devesi vardır.²¹⁹ Cemaatin eski vatani olan Selendi kazasında iki perakende mevcuttur. Bunlardan Altı Sulak köyündeki perakendenin 4 bennak, 6 mücerred nefer ile 190 koyun, 4 devesi bulunurken; Cevruş köyündeki perakendenin 9 bennak, 1 mücerred nefer, 134 koyun, 2 devesi yazılıdır.²²⁰ Saçu Karalu perakendesini Aladağ'a bağlı Çukur Bağ köyünde 1 bennak nefer;²²¹ nefsi medine-i Karaman'da ise iki ayrı yerde 4'er nefer olmak üzere toplam 8 bennak nefer²²² kayıt vardır.

TD 130'a göre Saçu Karalu cemaatinin toplam yekunu 121 bennak, 54 mücerred nefer ve 7180 koyun, 264 devedir.

45. Satılı/Satular

a) Bekirler

b) Hasnallu

c) Yimekli

d) İlbacı

e) Turhanlu

f) Penbecik

g) Hasancık

h) Tona

Satılı cemaati aslen Gülnar yörüklerinden olup yine Gülnar'da kışlamaktadır. "Cemaat-i yörükân-ı Satılı kaza-i Gülnar mahalle-i Bekirler der karye-i Yamucak" başlığı ile yazılan kayda göre

²¹⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 44 a.

²¹⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 44 b.

²²⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 36 a.

²²¹ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

²²² TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

Bekirler obası Satılı cemaatine tabidir. 22 bennak, 14 mücerred nefer ve 244 koyun, 1 deve yekunları bulunan ve kimseye rüsum vermeyen Bekirler obasından başka Satılı cemaatine tâbi yedi oba daha vardır. Hasnallu obasının 11 bennak, 6 mücerred, 290 koyun; Yimekli obasının 3 bennak, 2 mücerred;²²³ İlbacı obasının 8 bennak, 5 mücerred; Turhanlu obasının 12 bennak, 6 mücerred, 193 koyun; Penbecik obasının 37 bennak, 18 mücerred, 1264 koyun, 16 deve;²²⁴ Tona obası ile birlikte Hasancık obasının 7 bennak, 1 mücerred, 153 koyun, 1 deve²²⁵ kayıtları vardır. Anamur kazasında Tekeli cemaati derununda Satular perakendesini mevcuttu ve bunlar da aslen İçil yörükü olup Alaiyye sancağının Düşenbe kazasına bağlı Senir köyünden Seydioğlu Abdullatif isimli kişinin zeâmet perakendesini idiler. Anamur'da kışlayıp Aladağ'da yaylayan Satular perakendesinin 4 bennak, 2 mücerred neferine karşılık 125 koyun, 4 devesi vardır.²²⁶ Satular cemaatine ait üç yerde daha perakende kayıt bulunuyordu. Ermenek'in Çukur Bağ köyünde 1 bennak nefer, 10 koyun;²²⁷ Nefs-i medine-i Karaman'da 1 bennak nefer;²²⁸ Pirlavgande kazasının Hadim köyünde 2 mücerred nefer²²⁹ Satular cemaatine tabi perakendelerdir.

Satular cemaatinin TD 130'da geçen kayıtlarına göre toplam yekunu 106 bennak, 56 mücerred, 2279 koyun, 22 devedir.

46. Selenti

3 bennak nefer kayıtları olan ve Selenti yörükleri perakendesini olarak TD 130'da tek bir yerde geçen bu perakendeler muhtemelen Selendi kazasından ayrılarak Ermenek'e gelmiş ve burada geldikleri yer ismine göre adlandırılmışlardır. Bunların hangi cemaate bağlı oldukları konusunda herhangi bir açıklama yoktur.²³⁰

²²³ TK.KKA.TD 130, vrk 31 a.

²²⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 31 b.

²²⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 32 a.

²²⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 21 b.

²²⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

²²⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

²²⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

²³⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 30 a.

47. Sendel

Karamanda sakin Kuzucu Oğlu Hüseyin Ağa'nın zeamet reayası olan Sendel cemaati, İçil'in Mud kazasını uzun bir müddet önce terk ederek Hamid livasının Kara Ağaç kazasına bağlı Belcekir'e gelmiş ve burayı kışlak, Anamas Dağında Üç Kuyu mevkisini ise yaylak olarak tutmuşlardır. Defterde Sendel cemaati, biri perakende olmak üzere iki yerde geçmektedir. Kara Ağaç kazasında sakin olan ve ana cemaat durumundaki Sendel cemaatinin 31 bennak, 11 mücerred, 1242 koyun ve 48 deve yekunu vardır.²³¹ Alaşehir yakınlarındaki Aydın'da sakin olan Sendel perakendesi ise yaklaşık olarak ana cemaat büyüklüğündedir. Sendel perakendesinin de 31 bennak neferi mevcuttur. Mücerred neferi ise Kara Ağaç'ta bulunan Sendel gurubundan bir fazla olarak 12'dir. Nefer sayısı olarak 1 mücerred fazla olmalarına karşın Kara Ağaç gurubuna oranla koyun ve deve sayıları daha azdır. Sendel perakendesinin 1080 koyun ve 30 deve kaydı vardır.²³²

Sendel cemaati TK.KKA.TD 130'da açık bir şekilde Bozdoğan cemaatine bağlı olduğu belirtilmemiştir. Fakat cemaat 16. Yüzyıldaki tahrir defterlerin tamamında bir Bozdoğan teşekkülü olarak geçmektedir. BOA.TD 83'e göre sadece Silifke'de mevcut olup 29'u hane olmak üzere 35 vergi neferi bulunmaktadır.²³³ Bu defterden on iki yıl sonra yapılan tahrirde ise Silifke'de bir önceki defterde olduğu gibi 29'u hane 35 vergi neferi kayıtlıdır.²³⁴ BOA.TD 272'ye göre ise Alaiyye, Anamur, Teke ve Mud'da toplam 80 vergi neferi bulunmaktadır.²³⁵ TD.128'de ise cemaate ait tek kayıt Adana'da 24 vergi neferledir.²³⁶ İktisadi yapılarına gelince BOA.TD 83'de Silifke'de 1247 vergi hasılı kayıtlı iken BOA.TD 387'ye göre vergi neferinde herhangi bir değişiklik olmamasına karşın 12 akçalık bir düşüşle 1235 akça vergi hasılı yazılıdır. BOA.TD 272'de ise Alaiyye, Anamur, Teke ve Mud'da bulunan

²³¹ TK.KKA.TD 130, vrk 46 a.

²³² TK.KKA.TD 130, vrk 46 b.

²³³ BOA.TD 83, s. 209.

²³⁴ BOA.TD 387, s. 277.

²³⁵ BOA.TD 272, s. 323.

²³⁶ TK.KKA.TD 128, vrk 808 b.

cemaat mensupları tek kalemde kaydedilerek vergi hasılları 2065 akça olarak belirtilmiştir. 1584 tarihli son tahrirde ise Adana'daki Sendeller cemaatinin vergi hasılı 300 akçadır.

TD 130'a göre Sendel cemaatinin toplam yekunu 62 bennak, 23 mücerred nefer ve 2322 koyun, 78 devedir.

48. Sipahlı

Sipahlı cemaati İçil'in Gülnar kazasında sakindir. Cemaat İncirlik isimli yerde kışlarken Anamur'a bağlı Kırk Su nam mahalde de yaylamaktadır. Sadâttan olmaları hasebiyle kimseye bir şey vermemekteydiler. Sipahlı cemaatinin 33 nefer kaydı vardır. Yekun kısmında belirtilmemesine rağmen bunların 4 neferi seyyid olarak yazılmamıştır. 1872 koyunu olan Sipahlı cemaatinin 13 devesi mevcuttur.²³⁷ Muhtemelen bu guruba bağlı olan 1 nefer seyyid Karaman livasının Aladağ kazasında bulunan Özdemir köyünde imamlık yapmaktaydı.²³⁸ TD 130'da yine Gülnar kazasına bağlı Boz Ağaç'da sakin olan bir adet perakendesini mevcut olan Sipahlı cemaatinin burada sadece 4 bennak neferi bulunmaktadır.²³⁹

TD 130'a göre ise toplam yekunu 38 bennak nefer ve 1872 koyun ile 13 devedir.

49. Şamlı (Nâm-ı diğer Ahadlı)

Diğer ismi Ahadlı olan Şamlı cemaati perakendesinin yekunu 5 bennak nefer, 102 koyun ve 5 devedir.²⁴⁰

50. Tartar

İçil sancağı tımarı aklâmından olan Tartar cemaati önceleri Anamur kazasında sakin iken bölgeyi terk ederek Silifke kazasında Ada Depe nam mahale yerleşip burayı kışlak edinmiştir. Cemaatin yaylak yeri ise Cece Pınar'dır. 51 bennak, 30 mücerred nefere sahip Tartar cemaatinin 2554 koyun ve 80 devesi mevcuttur.²⁴¹ TD 130'da Tartar cemaati olarak yazılmış bir kayıt daha

²³⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 25 b.

²³⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 37 a.

²³⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 29 a.

²⁴⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 41 a.

²⁴¹ TK.KKA.TD 130, vrk 17 a.

52. Ufak

Ufak cemaatinin tüm kayıtları TD 130'da perakende olarak geçmektedir. Ufak cemaatinin Aladağ'da, Sarı Hacı köyünde 1 bennak; Dülgerler köyünde 1 bennak ve Mahmud Cabir köyünde 1 bennak nefer olmak üzere 3 bennak neferlik nüfusları vardır.²⁵⁹ Nefs-i medine-i Karaman'da ise cemaate ait yalnızca 1 bennak nefer kayıt bulunmaktadır.²⁶⁰ Deftere göre Ufak perakendelerinin en kalabalık olduğu yer 6 bennak, 1 mücerred nefer ile Pirlavgande kazasının Eğsere köyüdür.²⁶¹ Ufak cemaatinin TD 130'daki son perakendelerini Bozkır kazasında görmekteyiz. Bu kazanın Kerter köyünde 1 bennak nefer Ufak cemaatine aittir.²⁶² "Perâkende-i Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı tâbi'-i Bozdoğan sâkin kaza-i Kusun vesair cemaat perâkendesî" başlığı ile yazılmış kayıta geçen 1 bennak nefer Ufak cemaatine bağlı olup 53 koyunu vardı.²⁶³

TD 130'daki Ufak cemaatine ait yekun kayıtlarını topladığımızda 12 bennak, 1 mücerred nefer ile 53 koyun yapmaktadır.

53. Yerebakanlu

TD 130'da tamamı perakende olarak kaydedilmiş bir diğer cemaat ise Yere Bakanlu'dur. Karaman kazasında 3; bu kazaya bağlı Belhan köyünde 4; Keşli köyünde 3 bennak nefer olmak üzere Karaman'da toplam 10 bennak nefer Yerebakanlu cemaatine aittir. Cemaate ait Aladağ kazasına bağlı Öz Temur köyünde de 2 bennak nefer bulunuyordu.²⁶⁴ Son olarak cemaatin, Sinanlı kazasının Kozlu Bucak köyünde ise 1 bennak neferi vardır.²⁶⁵

TD 130'a göre Yere Bakanlu cemaati perakendelerinin toplam 13 bennak neferlik nüfusuna karşın deve ya da koyunları mevcut değildi.

²⁵⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 38 a.

²⁶⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

²⁶¹ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

²⁶² TK.KKA.TD 130, vrk 40 a.

²⁶³ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

²⁶⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 22 b.

²⁶⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 39 b.

54. Zekeriyalu

TD 130'da kayıtlarının tamamı perakende olarak yazılmış bir başka cemaat ise Zekeriyalu'dur. Cemaatin, Bozkır kazasına bağlı köylerde perakendeleri bulunmaktadır. Karaca Ardıç köyünde 1 bennak; Gölüy köyünde 6 bennak; Dere köyünde 3 bennak; Çayır Çatak köyünde 1 bennak; Arslan Taş köyünde 2 bennak; El Doğmuş köyünde 2 bennak; Bademli köyünde 1 bennak; Kara Bayır köyünde 4 bennak; Cüce köyünde 11 bennak; Dilhanlar köyünde 3 bennak nefer olmak üzere Bozkır kazasında toplam 34 bennak nefer Zekeriyalu cemaati perakendelerine aittir. Bunlardan Cüce karyesinde sakin olan kişilerden 1 nefer Yalnızca köyünde; Dilhanlar karyesinde sakin olan kişilerden de 1 nefer Caş köyünde sakindir.²⁶⁶ Sakin olduğu yer belirtilmemiş başka bir perakendenin ise 6 bennak, 1 mücerred nefer ile 293 koyun, 14 devesi mevcuttur.²⁶⁷ Son olarak Alaiyye livasının Manavgat kazasında da Zekeriyalı cemaati perakendesi mevcuttur. Bunların yekun kayıtları ise 5 bennak, 2 mücerred ve 410 koyun, 10 devedir.²⁶⁸ Zekeriyalu cemaati Kara Hacılı, Tekeli, Saçı Karalı, Batralı, Sofılı, İrikli, Kitreli ve Balcılar cemaatleri ile birlikte İçil sancağını terk ederek Alaiyye sancağına bağlı Manavgat ve Düşenbe kazalarına gelmiş ve burada huzursuzluğa neden olmuşlardır. Tekrar İçil'e geri gönderilmeleri için yapılan girişimlerde kan dökülmüş ve karşı gelen eşkıyaların cezalandırılması için H 1111 tarihli (M 1699) hüküm gönderilmiştir.²⁶⁹ Biraz önce bahsettiğimiz Manavgat'ta bulunan perakendenin bu olaydan geriye kalmış bakiye olması kuvvetle muhtemeldir.

Zekeriyalu cemaati, TD 130'a göre 45 bennak, 3 mücerred nefer ile 703 koyun ve 24 deveye sahiptir.

55. Bulaca

Bulaca cemaati aslen İçil sancağının Bağçe Deresi nam mahallinden olup İçil sancağı tımarı aklâmından Kafir Yatlı Hüseyin Ağa'nın tımar reayasıdır. 34 bennak ve 28 mücerred

²⁶⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 40 a.

²⁶⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 41 b.

²⁶⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 43 b.

²⁶⁹ Ahmet Refik, *a.g.e.*, s. 118-120.

neferi sahip cemaat Mud'da kışlamakta, Yelli Yel ve civar yaylaklarında yaylamaktadır. Cemaatin koyun sayısı 11361, deve sayısı ise 227'dir.²⁷⁰ Bu cemaatten, yüz senden fazla bir zaman önce ayrılarak Maraş ve Sis sancaklarına gelip buraları kışlak edinen Bulaca perakendeseyyid olarak kaydedilmiştir. 58 seyyid neferi bulunan Bulaca cemaatine ait 2767 koyun ve 66 deve yazılıdır.²⁷¹ Tarsus sancağına bağlı Kusun kazasında kışlayıp Bulgar Dağında yaylayan Bulaca perakendesinin ise 5 bennak neferi ve 285 koyun ile 6 devesi bulunmaktadır.²⁷² Bulaca perakendesinin, Alaiyye'de 2 bennak nefer;²⁷³ Selendi kazasında ise iki ayrı kayıta 2 bennak, 3 mücerred²⁷⁴ ve 3 bennak, 4 mücerred ile 554 koyun, 15 deve²⁷⁵ kayıtları vardı. 4 bennak ve 2 mücerred nefer olmak üzere Karaman'da da Bulaca perakendeleri mevcuttu.²⁷⁶ Ayrıca nefsi-i medine-i Karaman'da iki ayrı kayıta toplam 15 bennak nefer daha vardır.²⁷⁷ Hamid livasının Hoyran mukâta'asında Çepel yörükleri yakınlarında bulunan Bulaca perakendesinin bennak neferi 4'dür.²⁷⁸ Cemaatin perakendelerine ait son kayıtlar 1 bennak, 2 mücerred nefer, 40 koyun ile Ermenek'in Kara Yunad köyü²⁷⁹ ve 13 bennak nefer, 670 koyun, 11 deve ile Beyşehir livasının Yeni Şar kazasındadır.²⁸⁰ Aladağ'ın Küçük köyünde Keşli ve Kara Döneli cemaat perakendeleri ile birlikte yazılmış 1 bennak nefer²⁸¹ ile sakin olduğu yer belirtilmemiş ve "perakende-i yörükân" başlığı altında Narencili ve Kubad Seydi cemaat perakendeleri ile birlikte tahrir edilmiş 1 bennak nefer²⁸² Bulaca cemaatine aittir.

²⁷⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 26 b.

²⁷¹ TK.KKA.TD 130, vrk 8 b.

²⁷² TK.KKA.TD 130, vrk 15 b.

²⁷³ TK.KKA.TD 130, vrk 24 b.

²⁷⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 24 b.

²⁷⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 35 b.

²⁷⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 24 b.

²⁷⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 38 b.

²⁷⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

²⁷⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

²⁸⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 47 b.

²⁸¹ TK.KKA.TD 130, vrk 37 b.

²⁸² TK.KKA.TD 130, vrk 42 a.

TD 130'daki Bulaca cemaati kayıtlarının toplam 143 bennak, 39 mücerred ve 15677 koyun, 325 develik yekunu mevcuttur.

56. Koca Şeyhli (Nâm-ı diğer Bozkır/lu)

a) *Sultanlu*

b) *Mürsellü*

c) *Hacı Ömerli Oğulları*

d) *Hacı Mahmud Oğulları*

e) *Bölük-i Ace*

Karamanlu Abdullah Ağazâde Hüseyin Ağa'nın zeamet-i reayası olan Bozkır cemaati Gülnar kazasında sakindir. Cemaatin kışlağı Küre nahiyesinin Sığircık nam mahali olup yaylakları Anamur'un Kırk Kuyu mahalidir. 142 bennak, 47 mücerred nefer yanında 15263 koyun ve 462 develeri mevcuttur.²⁸³ Bozkırlı cemaatinin TD 130'a göre üç adet obası bulunuyordu. Bunlardan Gülnar'da sakin -Karamanlu Abdullah Ağazade Hüseyin Ağa'nın tımarı aklâmından olan- Hacı Ömer Oğulları obasının yekunu 18 bennak, 2 mücerred nefer, 2095 koyun ve 43 devedir. Gülnar'ın Küre nahiyesinde sakin Hacı Mahmud Oğulları obasının sahip olduğu nefer sayısı ise 8 bennak ve 5 mücerredir. Obaya ait koyun sayısı 698, deve sayısı ise 14'dür. Son oba Bölük-i Ace'dir. Gülnar'da sakin olup 7 bennak, 1 mücerred neferine karşılık olarak 200 koyunu ile 8 devesi vardır.²⁸⁴ Bozkırlı cemaatinin Gülnar'ın Koricak köyünde 8 bennak neferlik perakendesi bulunmaktadır. Perakendeye ait 327 koyun vardır.²⁸⁵ Ermenek'in Ağmaz köyünde 1 bennak, 1 mücerred; Manastır köyünde 2 bennak nefer; Kazancı köyünde 2 bennak nefer, 50 koyun ve Körmen köyünde 1 bennak nefer olmak üzere dört perakendesi tahrir edilmiştir.²⁸⁶ TD 130'da Koca Şeyhli isimli bir cemaat geçmektedir. Diğer ismi Bozkırlı olan Koca Şeyhli cemaati, Tuz Taşı tımarı aklâmından olup İçil'in Silifke kazasında kışlamakta ve civar yaylaklarda yaylamaktadırlar.

²⁸³ TK.KKA.TD 130, vrk 23 a.

²⁸⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 28 b.

²⁸⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 28 b.

²⁸⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 30 a.

16 bennak ve 2 mücerred neferleri vardır.²⁸⁷ Koca Şeyhli cemaatinin iki obasından Sultanlu'nun 11 bennak, 3 mücerred nefer ve Mürsellü'nün 14 bennak 5 mücerred neferleri yazılıdır.²⁸⁸

Sonuç olarak Bozkırlı / Koca Şeyhli cemaatinin TD 130'a göre verileri 230 bennak, 66 mücerred nefer ve 18633 koyun, 527 devedir.

57. Yancılı

Karamanlu Şeyh Çobanoğulları'nın tımar reayası olan Yancılı cemaati, Gülnar kazasına bağlı Karaca Ağaç'ı kışlak, İrmak Özü'nü ise yaylak olarak kullanmaktadır. Cemaatin 19 bennak neferi bulunmakta, buna karşılık 2160 koyun ve 45 devesi mevcuttur.²⁸⁹

58. Kızıl Aşıklı

TD 130'da sadece bir yerde geçen bu cemaat perakendesinin Şeyhli cemaati ile birlikte İshaklu kazasında yazıldığını görmekteyiz. 3 bennak, 1 mücerred neferlik kaydın sadece 1 bennak neferi Şeyhli cemaatine, geri kalan 2 bennak, 1 mücerred nefer Kızıl Aşıklı cemaati perakendesine aittir.²⁹⁰

59. Cemaati belli olmayan kayıtlar

Bütün bu cemaatlerden başka şimdi de bağlı olduğu cemaat adı belirtilmemiş kayıtlardan kısaca bahsedeceğiz. "Perâkende-i yörükân-ı Bozdoğan" başlığı altında Adana'da 15 bennak nefer,²⁹¹ İçil'de 16 bennak, 3 mücerred nefer, 80 koyun;²⁹² ayrıca Tarsus'un Yortan nam mahalinde de 1 bennak nefer kayıt vardır. Tarsus'taki kaydın yekunu aslında 8 bennak, 4 mücerred nefer ile 110²⁹³ koyun, 5 devedir. Fakat isimlerin yanına düşülen kayıtlardan bu yekunun 7 bennak, 4 mücerred neferi ve 115 koyunla 5 devesi Yağ Basan, Hayr Fendi, Kara Hacılı, Tartar ve Abdulahad cemaatlerine ait

²⁸⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 20 b.

²⁸⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 21 a.

²⁸⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 26 b.

²⁹⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 48 a.

²⁹¹ TK.KKA.TD 130, vrk 2 b.

²⁹² TK.KKA.TD 130, vrk 25 b.

²⁹³ Aslında 115 olması gerekirken 110 olarak yazılmıştır.

olduğunu anlamaktayız. Geriye hangi cemaate bağlı olduğu belli olmayan sadece 1 bennak nefer kalmaktadır.²⁹⁴

“Perâkende-i yörükân” başlığı ile verilmiş kayıtlar da mevcuttur. Ermenek’in Güvendik köyünde 1 bennak nefer ve 100 koyun;²⁹⁵ Ermenek’te sakin fakat köyü belirtilmemiş bir diğer perakendenin ise 2 bennak, 1 mücerred neferi ile 500 koyunu bulunuyordu.²⁹⁶ Pirlavgande kazasının Sarnıç köyünde 2 bennâk, 3 mücerred nefer; Oduncu köyünde 3 bennâk nefer; Avşar köyünde 3 bennâk, 1 mücerred nefer; Bolay köyünde 3 bennâk, 1 mücerred nefer ve Çepni köyünde 2 bennâk nefer;²⁹⁷ Sinanlı kazasının Kadı köyünde 1 bennâk nefer ve Yalnızca Bağ köyünde 1 bennâk nefer²⁹⁸ “Perâkende-i yörükân” başlıkları altında kaydedilmiştir.

TD 130’un kayıtlarına göre Bozdoğan teşekkülünün hangi gurubuna bağlı olduğu belli olmayan toplam 50 bennak, 9 mücerred nefer ve 680 koyunluk kayıt vardır.

SONUÇ

Bozdoğan teşekküllerine ait TD 130’da toplam 2873 bennak, 1173 mücerred nefer ile 270503 koyun ve 5647 deve kayıtlıdır.²⁹⁹ Fakat burada neferen hesabına seyyid olarak kaydedilip vergiden muaf tutulanlar dahil edilmemiştir. Tarafımızdan yapılan sayımlar neticesinde çıkan bennak nefer sayısı 2911, mücerred nefer sayısı 1200, seyyid sayısı ise 584’dür. Defterde verilen toplam bennak ve mücerred neferen sayısı ile bizim yaptığımız hesap arasındaki fark, yanlış toplamanın yanında bazı sâdât kayıtlarında bir kısım neferlerin seyyid olarak yazılmamalarına rağmen bunun yekun kısmında belirtilmemesinden kaynaklanmıştır.³⁰⁰ Koyun sayısı defterde 270503 olarak kaydedilmesine rağmen 271008 olduğu tespit olunmaktadır. Bu rakamlara, seyyidlerin kendi geçimleri için besledikleri koyundan muaf tutulan 150’şer adeti dahil

²⁹⁴ TK.KKA.TD 130, vrk 15 a.

²⁹⁵ TK.KKA.TD 130, vrk 29 b.

²⁹⁶ TK.KKA.TD 130, vrk 30 a.

²⁹⁷ TK.KKA.TD 130, vrk 39 a.

²⁹⁸ TK.KKA.TD 130, vrk 39 b.

²⁹⁹ TK.KKA.TD 130, vrk 48 b.

³⁰⁰ TK.KKA.TD 130, vrk 4 b, 6 b, 13 b, 21 b, 25 b, 48 a.

edilmemiştir.³⁰¹ Bozdoğan aşiretlerinin sahip olduğu deve 5647 olarak yazılmıştır. Ancak, hesaplamalarda 4 devenin fazla yazıldığı görülür. TD 130'daki kayıtlar incelendiğinde Tarsus, Sis, Maraş ve Adana'da kişi başına düşen koyun ve deve sayısının diğer bölgelere oranla daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.³⁰² Bu dönemde 20 koyundan 1 guruş, 1 bennakdan 4 guruş, 3 mücerreden de 1 guruş vergi alınmaktaydı. Deveden alınacak vergide ise 1 deve 30 koyuna³⁰³ karşılık olarak hesaplanmaktaydı. TD 130'da Bozdoğan cemaatlerinden alınacak toplam vergi 33878,5 guruş 6 para olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak, Bozdoğan teşekkülleri, 16. Yüzyılda İçel sancağının Silifke ve Gülnar kazaları başta olmak üzere Mud, Ermenek ve Anamur'da sakin iken 18. yüzyıla gelindiğinde İçil bölgesinden başta Tarsus, Sis, Maraş ve Adana sancakları olmak üzere hem doğuya, hem de Hamid, Beyşehir, Larende, Alaiyye, Teke, Akşehir sancakları gibi kuzeye ve batıya doğru yayılmışlardır.

TK.KKA.TD 130 Nolu Bozdoğan Tahrir Defterinde Geçen Cemaatlerin Listesi:³⁰⁴

³⁰¹ “Mezbûrlar cemaat-ı mezbûrdan olub sâdât-ı ikrâmdan oldukları hasebiyle yüzellişer adet ağnâmları aşağı varılıb bâkisi esamileri zeyline kayd olundu”, *TK.KKA.TD 130*, vrk 6 b.

³⁰² 1722 tarihli deftere göre bennak neferin % 40'ı İçil'de, % 35'i Tarsus, Sis, Maraş ve Adana'da, % 9'u Hamid'de sakindir. Geriye kalan bennak neferin yüzde dağılımı ise % 3 Alaiyye; % 7 Karaman-Larende; % 3 Beyşehir; % 2 Teke; %1 Alaşehir yakınlarındaki Aydın şeklindedir.

Mücerredlerin yoğun olarak bulunduğu yer % 35'le yine İçel'dir. Diğer mücerred neferlerinin % 36'sı Tarsus, Sis, Maraş ve Adana'da; % 22'si Hamid'de; % 3'ü Alaiyye'de; % 2'si Karaman'da; % 1'i Beyşehir'de; % 1'i Aydın'da sakindir.

Koyun mevcudu % 52 ile en çok Tarsus, Sis, Maraş ve Adana'dadır. Bu oran İçel'de % 36; Hamid'de ise % 6'dır. Geri kalan % 6 oranındaki koyun Teke, Alaiyye, Larende-Karaman ve Beyşehir sancaklarında bulunuyordu.

Deve kayıtlarına baktığımızda, Tarsus, Sis, Maraş ve Adana'da mevcut deve oranı % 42'dir. Bunu % 39'la İçel ve % 11 ile Hamid sancakları takip eder. Aydın, Beyşehir, Larende-Karaman, Alaiyye, Teke sancaklarında ise % 8 oranında deve vardır.

³⁰³ *TK.KKA.TD 130*, vrk 48 b; Ayrıca bakınız Tufan Gündüz, *Anadolu'da Türkmen Aşiretleri Bozulus Türkmenleri 1540-1640*, Bilge Yay., Ankara, 1997, s.129.

³⁰⁴ Koyu olarak yazılan cemaatler, defterde “tâbi’-i Bozdoğan”, “yörükân-ı Bozdoğan” gibi tabirler ile açık bir şekilde Bozdoğan cemaatine bağlanmıştır. Fakat bu durum, diğer cemaatlerin bir Bozdoğan teşekkülü olmadığını göstermez.

1) Aşıklı	35) Köçekli
2) Şeyhli (Nâm-ı diğer Avcı Uşakları)	36) Kömürcü
3) Bağatlu	37) Köşkerler
4) Bahşayış / Bahşışli	38) Köseli
5) Bilici Fakih Köşeler	39) Kütüklü
6) Burhan/ı (nâm-ı diğer Abdulahad Oğlu)	a) Kerimoğlu Halil Kethüda
a) Hızırlar	a) Sadlu
b) Eski Yörük (N-ı diğer Abdulhayy)	b) Kütüklü
7) Cerban	c) Seydi Kubad/Kubad Seydi
8) Çavuşlu	d) Poslu Oğlu
9) Deli Bahlar	a) Toy Temur
10) Deliler	40) Kürekciyan (Nâm-ı diğer Cabir)
11) Denem	41) Melemenci
12) Derzili	42) Narencilü
13) Yağcı	43) Okcular
14) Hacı Bahaeddin	44) Saçı Karalu
a) Ceceli	a) Çakal Musa Kethüda
b) Korıcak	b) Nalılar
15) Hacı Hamzalı	45) Satlı / Satular
16) Hacı Kara ve Hacı Çelebi Uşağı	a) Bekirler
17) Kara Hacılı	b) Hasnallu
18) Hayr Fendilü (Nâm-ı diğer Alaeddinlü)	c) Yimekli
19) Hoca Yunus	d) İlbacı
20) İcavetli	e) Turhanlu
21) İç Ağzı	f) Penbecik
22) İğdeli	g) Hasancık
23) Kaba Sakallu	h) Tona
24) Kaltılı	46) Selenti
25) Kara Dirlük	47) Sendel
26) Kara Döneli	48) Sipahlı
27) Kara Hocaoğlu	49) Şamlı (Nâm-ı diğer Ahadlı)
28) Hadimlü	50) Tartar
29) Kara Kayalu	51) Tekeli
30) Karsaklı	52) Ufak
31) Keşli	53) Yerebakanlu
32) Kılçık	54) Zekeriyalu
33) Kızıl Alili	55) Bulaca
a) Kızıl Kiliş	56) Koca Şeyhlü (Nâm-ı diğer Bozkır/lu)
b) Kozanlar	a) Sultanlu
c) Sofılar	b) Mürsellü
d) Korıcak	c) Hacı Ömerli Oğulları
e) İmir Şah	d) Hacı Mahmud Oğulları
f) Çorak	e) Bölük-i Ace
g) Çarıklar	57) Yancılı
34) Kocacı	58) Kızıl Aşıklı